

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G. 20. SEPTEBRĪ Nr. 38 (88)

JĀCEĻ TEATRU DARBA IDEJISKAIS LĪMENIS

Padomju teatru māksla ir padomju dzīves, padomju kultūras neatņemama sastāvdaļa. Tai nedrīkst būt citu interešu kā tikai savas tautas, savas valsts intereses.

Tāpat kā mūsu literatūra, arī teatru mākslas vispirmais uzdevums ir audzināt sabiedrību komunismam. Šādu uzdevumu var veikt tikai idejiski vērtīga māksla, kas visā pilnībā atklāj padomju dzīves lielumus, padomju cilvēka nesaluāzamo pašizliedzību un varonību.

Mēs dzīvojam varenā vēsturiskā laikā. Neatļaidīgā cīņā ar darbā nostiprinām savā zemē socialisms un gatavojam pāreju uz komunismu. Tauta prasa, lai šis varens laiks un laudis, kas šo laiku veido, atspoguļotos mākslā — literatūrā, teatru mākslā, muzikā, tēlotāja mākslā.

Padomju teātri, arī mūsu republikā, pēdējā laikā pārāk nevērtīgi uzskatījuši šo prasību, atpalika padomju valsts politiskajai, saimnieciskajai un kulturalajai virzībai uz priekšu; teatru māksla atbrāvs no dzīves, no tautas interesēm.

Nopietns un savlaicīgs brīdinājums šajā ziņā un pareiza ceļa norādījums bija VK(b)P CK š. g. 26. augusta lēmums «Par dramatisko teatru repertuaru un par līdzekļiem tā uzlabošanai», kas atzina teatru repertuāra stāvokli par neapmierinošu un atzīmēja nopietnus trūkumus un kļūdas teatru līdzšinējā darbā.

Tā ir nepieļaujama kļūda, norāda VK(b)P CK, ka padomju autoru lūgus par laikmetīgām temām ir faktiski izstumtas no teatru repertuāriem. Pēc iestudēto lugu skaita un it sevišķi — pēc izrāžu skaita padomju lūgus ieņem repertuārā tikai niecīgu daļu.

Tālab VK(b)P CK lēmumā teikts: «Acīm redzami nenormāla repertuāra stāvokli pasliktina vēl tas, ka starp tām nedaudzajām lūgām, kuras iestudējuši teātri, ir vājas bezidejiskas lūgas (Vodopjanova un Lapteva «Pie spiesta nolaišanās», A. Gladkova «Jaungada nakts», brāļu Turu «Ārkārtējais likums», Rachmanova un Risa «Logs mežā», Pogodina «Laivinieces» un dažas citas). Kā likums ieviesties tas, ka padomju cilvēki šīs lūgas atēloti kļūst karikatūrā, primitīvi un nekultūrāli, ar mēģinājumu gumi un tūkumiem, bet negatīvi personāži apveltīti daudz spilgtākiem rakstura vaibstiem, parādīti spēcīgi, ar lielu gribasspēku un izveicīgi. Notikumi šādās lūgās bieži vien parādīti samāksloti un melīgi, kādēļ lūgas rāda nepatiesu, viltotu priekšstatu par padomju dzīvi».

Partijas vadība asi kritizē arī pārmerīgo aizraušanos ar vēsturiskām lū-

gām, īpaši tādām, kam nav nekādas vēsturiskas nozīmes, bet kurās ideālizēta caru, cšanu, augstmaņu dzīve.

VK(b)P CK 26. augusta lēmuma šī daļa īpaši attiecināma uz mūsu republikas Valsts Krievu dramatisko teātri, kas vēl līdz šim spītīgi atstāja savā repertuārā tik tukšu lugu kā Skriba un Le-guvs «Navaras Margaritas noveles», uz Valsts Dailes teātri, kas ilgu laiku ciniņās par atļauju spēlēt šo lugu, un uz Valsts Jelgavas teātri, kas ar neatļaidību, kuru citā vietā varētu daudz lietderīgāk izlietot, centās uzņemt savā repertuārā tik «vēsturisku» lugu kā Alunana «Seši mazi bundzenieki».

Repertuāra jautājumam nākotnē veltījama galvenā uzmanība, jo tikai tad, ja uz skatuves parādīsies patiesas, idejiski dziļas padomju lūgas, teatros varēs strādāt tā, kā to prasa visa padomju sabiedrība. Jau vistuvākajā laikā jā sastāda nopietni pārdomāti, mērķtiecīgi repertuāra plāns 1947. gada, jā sastāda tāds plāns, kas būtu cienīgs lielās Oktobra revolūcijas 30 gadu atceer. Jādara viss iespējams, lai neatkārtotos sāgāda kļūdas, lai nākotnē teatra darba uzlabošanai vairs nebūtu nepieciešami tik radikāli soļi, kādi nupat bija vajadzīgi Daugavpils Krievu dramatisko teātri, kur no repertuāra bija jāsvīturo 3 lūgas un jānomaina teatra vadība.

Repertuāra jautājums vienmēr ir cieši saistīts ar dramaturģiju darbu. Mūsu republikas teatru repertuāra radīšanā svarīga loma latviešu padomju rakstniekiem.

Latviešu skatuves māksla nespēs visā pilnībā apmierināt savas tautas prasības, ja teātri nerādīs lūgas, kas runā par Latvijas strādnieka un zemnieka cīņu un darbu mūsu republikas īpatnējos apstākļos, ja teātri nedos mākslinieciskās atbildes tiem jautājumiem, par kuriem interesējas mūsu tauta, kas tieši skar mūsu sabiedrību.

Tāpēc atbildīgi ir latviešu padomju rakstnieku, latviešu padomju dramaturģu uzdevums. Teatru nākamā gada repertuārā jābūt viņu lūgām, pie tam — audzināšām, ideoloģiski pareizām lūgām. Teatru literāro daļu vadītājiem, ciešā sadarbībā ar Latvijas Padomju rakstnieku savienību, jāpanāk, lai visi mūsu rakstnieki, kas apliecinājuši dramaturģa talantu, strādātu šajā nozarē. Latviešu rakstnieku vidū ir pietiekami daudz spējīgu dramaturģu. Pēc Latvijas atbrīvošanas no fašistiskajiem okupantiem esam redzējuši Tautas rakstnieka Andreja Upīša, Viļa Lāča, Arvīda Grīguļa, Jūlija Vanaga, Frīca Rokpeļa, Indriķa Lēmana lūgas. Lūgas ir rakstījuši Jānis Grots, Aleksandrs Čaks, Valdis Grēviņš, Valts Grēviņš un citi mūsu rakstnieki. Bla-

kus citiem literāriem žanriem visiem viņiem jāstrādā arī dramaturģijas laukā. Jāsaprot, ka atbildība par latviešu skatuves mākslas līmeni gulstas ne tikai uz teatriem, bet arī uz rakstniekiem.

Pareizi izvēlēts repertuārs lielā mērā noteic teatru darbības vērtību un nozīmību. Bet tas, protams, vēl nav viss, par ko teātriem jābūt jāpūlejas. Vislabākā luga būs tikai tukšs plakats, ja teātris skatuves tēlos neieliks dzīvību, ideju, nepaceļ tēlus tādā mākslinieciskā augstumā, ka tie spēj skatītāju sajūtot, aizraut. Padomju luga tikai tad būs patiesi laikmetīga luga, ja tajā darbosies isti padomju laudis, ja skatuviskā tēla zīmējumā redzēsim visas tās skaistās, pozitīvās krāsas, kas raksturo padomju cilvēku.

Arī lūgas insecēnējuma mākslinieciskā gatavība ir repertuāra jautājums.

VK(b)P CK lēmums šajā sakarā saka: «... daudzi teātri uzvedumus par padomju dzīvi iestudē bez jebkādas atbildības sajūtas. Nereti teatru vadītāji šo uzdevumu iestudēšanu uzliec otrās šķiras režisoriem, par tēlotājiem pieicina vājus un nemākulīgus aktierus, neveidī vajadzīgo uzmanību teatru iestudējumam mākslinieciskajam noformējumam, kā rezultātā izrādes par laikmetīgām temām ir peļēkas un nemākslinieciskas.»

Par teatru līdzšinējā darba trūkumiem un kļūdām, bez teatru darbiniekiem un dramaturģiem atbildīga arī teatru kritika. Tajā bieži vien ir trūcis bolševistiskās principialitātes. Mūsu kritika bieži vien ir vadījies nevis no valsts un sabiedrības, patiesas padomju mākslas interesēm, bet gan no šaurām draudzības un personīgām interesēm. Tāpēc arī radies tāds stāvoklis, ka tikai tad, kad teatru darbu pareizi novērtējusi partijas vadība, mēs esam stājušies pie kļūdu labošanas.

Valsts un sabiedrība teatru kritikai uzstāda stingras prasības. Jāizbeidz publicēt rakstus un recenzijas, kas nerūpējas par lugu un insecēnējumu patiesos novērtēšanu, bet cenšas galvenokārt izpaist teatru vadībai, Kritikai jābūt taisnīgai un neatkarīgai.

Padomju teātris ir nostāigājies lielu, skaistu ceļu. Tas ir attīstījies kopā ar tautu un sava darba labākajā daļā atspoguļojis tautas dzīvi, centienus un cīņu. Padomju teātriem ir lieliskas perspektīvas. Partija un valdība sniedz teātriem un teatru darbiniekiem ievērojamu palīdzību. Tāpēc teātriem jāklūst par valsts politisko ideju pāudējiem, godam jāizpilda savs pienākums pret tautu, kā to norāda Lēpina un Staļina partija.

Jauns Raiņa portrets

Tēlnieks K. Zemdega nupat pabeidzis darināt jaunu Tautas dzejnieka Raiņa skulpturālu portretu. Par savu darbu mākslinieks pastāsta: «Raiņa portretam kā kodolu nēmu Raiņa cīnītāju. Tādu visspilgtāk viņu redzu lielajā sprieguma laikā, ap 1905. gadu. Tad dzejnieks droši stāvēja cīņas postēmī un spēka pilns raudzījās nākotnē. Jau domas bija kristalizējušās «Vētras sēja», «Tālās noskaņas», «Uguni un nakti», bet darbu lielā tiesā vēl atradās potenciālā. Tuvāk saskaroties ar temu, sapratu, ka cīnītājam jā-

pievieno arī trimdnieks, domātājs un mākslinieks un citas Raiņa bagātīgās garīgās dzīves izpausmes. Ir reizē skaists un grūts uzdevums plastiski attēlot galvas ārējās formās šo viņa iekšējo dzīvi. Esmu nēmis tēlotāja mākslā vēl nerisinātu Raiņa apstrādājumu. Līdz šim viņš attēlots tikai sava mūža pēdējos gados, kāds viņš visdziļāk palicis aculiecinieku atmiņā un redzams foto attēlos. Gan nododu galvu kā nobeigtu, tomēr mani tā turpina it kā tālāk veidoties, un ceru pie tās vēl atgriezties.»

Akademiķa A. Kirchenšteina satikšanās ar Misiņa bibliotēkas lasītājiem

S. g. 16. septembrī LPSR Zinātņu Akadēmijas Misiņa bibliotēka bija sarīkojusi lasītāju tikšanos ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju Nopelniem bagātu zinātnes darbinieku akademiķi A. Kirchenšteinu. Sanāksmē piedalījās mūsu republikas ievērojamākie zinātnes un kultūras darbinieki: akademiķi A. Upīts, M. Kadeks, P. Lejiņš, J. Peive, J. Endzelīns un daudzi citi redzami zinātnes un kultūras darbinieki. Sanāksmes nolūks bija iepazīstināt klausītājus ar akademiķa A. Kirchenšteina dzīvi un viņa darbu zinātnes laukā. Pēc bibliotēkas direktora Nopelniem bagātā kultūras darbinieka K. Eglis ievadrunas Nopelniem bagātais zinātnes darbinieks A. Kalniņš pastāstīja par grāmatu izcilo lomu tautas kultūras un labklājības celšanā. Akademiķis A. Kirchenšteins sarakstījis veselu virkni populārzinātnisku darbu par bakterioloģiju, vitaminoģiju, bioloģiju un par dažādiem tautas veselības jautājumiem. Viņa grāmatas izdotas 9 lielos sējumos un lielā mērā sekmējusi zinātnes attīstību, viņa vārds ieka-

rojis cieņību ne vien latviešu tautā, bet arī ārzemju zinātnieku aprindās. Savā runā akademiķis A. Kirchenšteins pastāstīja par sava patstāvīgā zinātnes darba gaitu, ko viņš uzsācis, darbojoties Tērbatas universitatē 1905. gada revolūcijas notikumi viņu uz laiku atrauj no šī darba. Soda ekspedīcija sadedzināja turgus laukumā bibliotēku un viņa maģistra darbu. Tas tomēr nespēja aizkavēt A. Kirchenšteina zinātnisko darbu, kas noris smagajos emigrācijas apstākļos. Darbojoties kā žurnālists, A. Kirchenšteins kļuva par ievērojamāko higienas popularizētāju mūsu tautā. Tagadējā akademiķa A. Kirchenšteina zinātniskie darbi radušies liela un neapskaidota darba rezultātā, — eksperimentējot, rūpīgi vācot un pētījot materialus, lai pēc tam tos sakārtotu un laistu tautā. Lasītāju un zinātnieku sastapšanās ar akademiķi A. Kirchenšteinu rādīja, cik nepieciešams ir sistemātiski rīkot tāda veida sapulces, lai labāk iepazītos ar mūsu ievērojamāko zinātnieku dzīvi un viņu darbiem, lai popularizētu zinātni plašākos tautas slāņos.

Maskavas teatru direktoru un māksliniecisko vadītāju sanāksme, sakarā ar VK(b)P CK 26. augusta lēmumu

11.—12. septembrī Mākslas lietu komiteja pie PSRS Ministru Padomes sauca Maskavas teatru direktoru un māksliniecisko vadītāju sanāksmi, kurā apsprieda VK(b)P CK lēmumu «Par dramatisko teatru repertuāru un par līdzekļiem tā uzlabošanai». Sanāksmi atklāja Galvenās teatru pārvaldes priekšnieks J. Kalašņikovs. Pēc tam notika debātes, kurās piedalījās A. Tairovs, I. Zavadskis, K. Šimonovs, N. Gorčakovs, L. Volkovs, S. Michoels, R. Šimonovs, V. Mescheteli, K. Zubovs, I. Rafailovs, N. Silantjevs, A. Aleksejevs, G. Stains un I. Anisimovs.

Maskavas teatru direktoru un māksliniecisko vadītāju sanāksme, kas apsprieda VK(b)P CK lēmumu par dramatisko teatru repertuāru un par līdzekļiem tā uzlabošanai, parādīja, ka

Centralās Komitejas lēmums radis karstu atsaucību teatru radošajos mākslas darbiniekos. Vadošie teatra darbinieki ar sajūsmu atsaucās partijas aicinājumam pacelt teatru mākslu augstākā idejiskā un mākslinieciskā līmenī. VK(b)P CK lēmums būs teatru cīņas programma par istu tautas mākslu, svarīgākais dokuments, kas noteic tās tālāko attīstību.

Sanāksmes gaita tomēr parādīja, ka ne visi tās dalībnieki pietiekami dziļi izpratūši partijas Centralās Komitejas norādījumus un nav izdarījuši nepieciešamos secinājumus. Sanāksmes atklājējs b. J. Kalašņikovs savā runā aprobežojās tikai ar atsevišķu lēmuma težu izklāstījumu, konstatēja repertuāra piesārņojumu, bet nemaz nemēģināja analizēt šīs parādības un citu

lielāko trūkumu un kļūdu cēloņus. Sanāksmes dalībnieki no b. Kalašņikova gandrīz neko neuzzināja par Galvenās teatru pārvaldes turpmākajiem plāniem.

Nepietiekami augstā paškritikas līmenī, kā to aizrādīja b. b. K. Šimonovs un N. Silantjevs, bija N. Gorčakova, J. Zavadska, S. Michoelsa un citu runas, kuri noklusēja repertuāra trūkumus un kļūdas viņu vadītajos teatros.

Tik svarīgu dokumentu, kādi ir VK(b)P CK lēmumi par Lēņingradas literāriem žurnāliem, par dramatisko teatru repertuāriem un par kino filmu «Lielā dzīve», dziļa studēšana — visu radošu darbinieku neatliekams uzdevums, kuru darbībai jābūt caurstrāvotai ar bolševistiska idejiskuma garu.

LPMS GRAFIĶU SEKCIJĀ

Latvijas Padomju mākslinieku savienības grafiku sekcijas 6. septembra sanāksmē b. Gelbergs — Valsts izdevniecības Mākslas redakcijas vadītājs — runāja par plašāku darba iespējām izdevniecībā: grāmatu apdares, plakatu un mākslas izdevumu nozarē. Līdz šim grafiķi šai darbā piedalījušies ļoti neaktīvi. Māksliniekiem jānodibina ciešāks kontakts ar izdevniecību, kas savukārt dotu iespēju rast sev atbilstošāko darbu, laikā sapemt pasūtījumu un veikt to pilnvērtīgā sniegumā.

Cieša sadarbība mākslinieku un izdevniecības starpā nepieciešama arī tādēļ, ka izdevniecības darbs veicams ļoti operatīvi, kas nedod iespēju sarīkot konkursus, un lai novērstu tādu stāvokli, kad plakatu pasūtīja pirmajam, kas pagadījās, nevis piemērotam kvalificētam māksliniekam. Šādi sadarbojoties, mākslinieks ātrīgust informāciju par pasūtījumu, var savlaicīgi izlīzāt temu un sapemt redakcijas norādījumus.

Par grafiku sekcijas radošā darba intensitātes pieaugumu liecina notikušās individualās atskaites pēdējās sekcijas sanāksmēs. Lai gan vasarā daudzi mākslinieki nodarbojās galvenām kārtām ar materiālu uzkrāšanu un studijām Rīgas pilsētā un ārpus tās, grafiķi rosīgi gatavo arī valsts un Valsts izdevniecības pasūtījumu un rūdēns izstādēm paredzētos darbus.

ELFRĪDAS PAKULES GODINĀŠANAS VAKARS

S. g. 16. septembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienības klubā notika mūsu republikas izcilās mākslinieces Elfrīdas Pakules godināšana, sakarā ar viņai piešķirto Staļina premiju. Kā viesi sarīkojumā bija ieradusies Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs akademiķis A. Kirchenšteins, LPSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāja vietnieks P. Plešs, teatru un sabiedriski darbinieki, rakstnieki, komponisti un daudzi ievērojamās mākslinieces cīnītāji. Atklājot svinīgo sarīkojumu, Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpeļinis cildināja Elfrīdas Pakules nopelnus republikas mākslas dzīves celšanā un latviešu mākslas popularizēšanā citu padomju republiku iedzīvotāju vidū.

Teatra, Krievu dramatisko teatru, Muzikālās komedijas teatru, Valsts Universitātes, Konservatorijas, Komponistu savienības, Rakstnieku savienības, Latvijas teatru biedrības un «Cīņas» redakcijas pārstāvji. Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs akademiķis A. Kirchenšteins, pasniedzot ziedus Staļina premijas laureatēi Elfrīdai Pakulei, pastāstīja zīmīgus gadījumus no ievērojamās dziedones mākslinieciskās darbības, kas viņu raksturo kā liela vēriena kultūras darbinieci.

Bez mutiskiem apsvēkumiem Elfrīda Pakule saņēma rakstveida apsvēkumus no Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāja V. Lāča, LK(b)P CK sekretāra A. Peļes, Vis-savienības Mākslas lietu komitejas priekšsēdētāja M. Črapčenko, Čaikovska vārdā nosauktās Maskavas Konservatorijas vadības, Staļina premijas laureata komponista Dm. Sosta-koviča, KPFSR Nopelniem bagātais mākslinieces Irmas Jauzemes.

Vakarā nobeidza koncerts, kurā Elfrīda Pakule kā aizvien skaisti un iejūsminoši dziedāja latviešu tautas dziesmu «Aijā, zūtu, lāca bērni», arīju no Verdi operas «Traviata» un Guno «Vāls». Klavieru pavadījumu sniedza Hermanis Brauns.

PAR KINO FILMU „LIELĀ DZĪVE“

VK(b)P CK 1946. gada 4. septembra lēmums

VK(b)P CK atzīmē, ka kino filma «Lielā dzīve» (otrā serija, režisors L. Lukovs, scenarija autors P. Nilins), ko sagatavoja PSRS Kinematogrāfijas Ministrija, kaitīga idejiski politiskā ziņā un ļoti vāja mākslinieciskā ziņā.

Kādā ziņā filma «Lielā dzīve» kaitīga un kādi ir tās trūkumi?

Filmā attēlots tikai viens neievērojams Donbasa atjaunošanas pirmā sākuma epizods, kas nerada pareizu priekšstatu par to atjaunošanas darbu isteno vērienu un nozīmi, kādas padomju valdība izvērsās Donas baseinā. Pie tam Donbasa atjaunošana filmā aizņem neievērojamu vietu, bet galvenā vērtība pievērstā dažāda veida personiju pārdzīvojumu un sadzīves ainu primitīvā attēlošanā. Tāpēc filmas saturs neatbilst tās nosaukumam. Vēl vairāk — filmas «Lielā dzīve» nosaukums skan kā izsmiekls par padomju īstenību.

Filmā acīm redzami sajaukti divi dažādi posmi mūsu rūpniecības attīstībā. Tehnikas un ražošanas kultūras līmenis, kāds tas parādīts filmā «Lielā dzīve», drīzāk liecina, ka filma atspoguļo Donbasa atjaunošanas periodu pēc pilsoņu kara beigām, nevis tagadējo Donbasu ar tā pirmklasīgo tehniku un kultūru, kas radīta Staļina pieegadu laikā. Filmā autori skatītājos rada maldīgu ieskatu, it kā Donbasa šachtu atjaunošana pēc tā atbrīvošanas no vācu iebrucējiem un ogļu iegūšana Donbasā notiek nevis ar modernās tehnikas un darba procesu mehanizācijas palīdzību, bet rupja fiziska spēka, sen novecojušās tehnikas un konservatīvu darba metožu ceļā.

Līdz ar to filmā izkropļota mūsu rūpniecības pēckara atjaunošanas perspektīva, kas dibinās uz pirmklasīgu tehniku un augstu ražošanas kultūru.

Filmā «Lielā dzīve» Donbasa atjaunošanas darbi attēloti tā, it kā strādnieku iniciatīva par šachtu atjaunošanu ne tikai kā neguva valsts atbalstu, bet ka šachtieri, veicot šos darbus, sadūrās ar valsts organizāciju pretestību. Tāda valsts organizāciju un strādnieku kolektīva savstarpējo attiecību attēlošana ir caur un cauri viltota un kļūdaina, jo ir zināms, ka mūsu zemē katra strādnieku iniciatīva un ierosinājums rod visplašāko atbalstu no valsts puses.

Sai sakarā filmā nepareizi attēloti partijas darbinieki. Partorganizācijas sekretārs atjaunotajā šachtā parādīts aplamā stāvoklī, jo, ja viņš atbalstītu strādnieku iniciatīvu šachtas atjaunošanā, tas it kā viņu varētu nostādīt ārpus partijas rindām. Filmā inscenētāji lietu attēlo tā, it kā partija var izlēgt no savām rindām cilvēkus, kas rūpējās par saimniecības atjaunošanu.

Donbasa atjaunošanas apstākļi filmā attēloti nepareizi tādā veidā, ka rodas iespaids, it kā Tēvijas karš beigtos ar Donbasa atbrīvošanu no vācu iebrucējiem. Filmā rāda tādu stāvokli, it kā Donbasa atjaunošanas sākumā notika armijas demobilizācija un visi karavīri un partizāni atgriezās mierīgā darbā. Par karu, kas šai periodā risinājās pilnā sparā, filmā runā kā par tālu pagātnē.

Filma «Lielā dzīve» sludina atpalicību, nekultūralību un analfabētismu. Pilnīgi nemotivēti un nepareizi filmas inscenētāji parādījuši tehniski nelīdzīgus strādnieku ar novecojušajiem uzskatiem un noskaņojumiem, izvirzīšanu vadošajos posteļos. Filmā režisors un scenarists nav sapratuši, ka mūsu zemē augstu vērtē un droši iz-

virza kulturalus cilvēkus ar laikmetīgiem uzskatiem, kas labi pārzina savu lietu, nevis atpalikušus un nekulturalus cilvēkus un ka tagad, kad padomju vara radījusi savu inteliģenci, aplami un nevēdzīgi kā pozitīvu parādību rādīt atpalikušu un nekulturalu cilvēku izvirzīšanu vadošajos posteļos.

Filmā «Lielā dzīve» viltoti, kropļaini attēloti padomju laudis. Strādnieki un inženieri, kas atjauno Donbasu, parādīti kā atpalikuši un nekulturali cilvēki ar ļoti zemām morālām īpašībām. Lielāko laiku daļu filmas varoņi pavada bezdarbībā, nodarbojas ar tukšu salmu kuļšanu un dzeršanu. Paši labākie, pēc filmas domām, laudis ir nelabojami dzērāji. Kā galvenie varoņi filmā figurē cilvēki, kas kalpojuši vācu policijā. Filmā attēloti padomju leģionāri acīm redzami naidīgs tips (Usipins), kas bija palicis Donbasā vācu laikā un kura graujošā un provokatoriskā darbība paliek nesodīta. Padomju laudis filmā apveltī tikumiem, kas pilnīgi neraksturīgi mūsu sabiedrībai. Tā cieņās par šachtas atbrīvošanu ievainotie sarkanarmieši atstāti kaujas lūkā bez jebkādas palīdzības, bet šachtiera sieva (Sopa), ejot tiem garām, izturas pret viņiem pilnīgi vienaldzīgi. Filma tēlo ciešsirdīgu, zaimojošu izturēšanos pret jaunām strādniecēm, kas leradušās Donbasā. Strādniecēm nometina netīrā, pussagratātā barakā un atstāj nelabojama birokrata un neliecša (Usipina) gādībā. Sachtas vadītāji neizrāda ne vismazāko elementāro rūpju par strādniecēm. Tā vietā, lai savestu kārtībā šo mitro, lietu caurtērsto mitni, kurā novietotas meitenes, pie viņām, it kā pīrgājoties, atsūta uzjautrinātājus ar ermoņiku un ģitaru.

Filmā liecina to, ka daži mākslas darbinieki, dzīvodami padomju cilvēku vidū, neredz viņu augstās idejiskās un morālās īpašības, neprot īsteni attēlot tās mākslas darbos.

Filmā mākslinieciskais līmenis arī neiztur kritiku. Atsevišķi filmas kadri izmēti un nav sasaistīti ar kopēju koncepciju. Atsevišķu epizodu sasaistīšana filmā kalpo neskaitāmas ieszeršanas, nevēdzīgas romances, milas piedzīvojumi, spriedelējumi, kas notiek naktī gultā. Filmā iepītās dziesmas (komponists N. Bogoslovskis, dziesmu tekstu autori A. Fatjanovs, V. Agatovs) piesaistina ar dzertuvju meļanholiju un ir svešas padomju laudim. Visi šie inscenētāji mākslinieciski zemie paņēmieni, kas domāti visdažādākajam gaumēm un it īpaši atpalikušu cilvēku gaumei, novirza pēdējā plānā filmas galveno tēmu — Donbasa atjaunošanu. Talantīgu padomju mākslinieku kolektīvu filmas inscenētāji izmantojuši nepareizi. Artistiem uzspiestas aplamas lomas, viņu talants izmantots primitīvu cilvēku un pēc sava rakstura apšaubāmu sadzīves ainu attēlošanai.

VK(b)P CK konstatē, ka Kinematogrāfijas Ministrija (b. Boļšakovs) bez šīs kaitīgās filmas «Lielā dzīve» pēdējā laikā sagatavojusi virkni citu neizdevušos un kļūdainu filmu — filmas «Jānis Bargais» otro serižu (režisors S. Eizenšteins), «Admirālis Nachimovs» (režisors V. Pudovkins), «Vienkārsie laudis» (režisori G. Kozincevs un L. Traubergs).

Ar ko izskaidrojama tik bieža viltota un kļūdainu filmu ražošana? Kāpēc cieta neveiksmi pazīstamie padomju režisori b. b. Lukovs, Eizenšteins, Pudovkins, Kozincevs un Traubergs, kas agrāk radījuši augsti mākslinieciskas filmas?

Lieta tāda, ka daudzi kinematogrāfijas meistari, inscenētāji, režisori, scenariju autori vieglprātīgi izturas pret saviem pienākumiem, negodprātīgi strādā pie kino filmu radīšanas. Galvenais trūkums viņu darbā ir tas, ka viņi nestudē to, ko uzņemas. Tā kino režisors Pudovkins sāka inscenēt filmu par Nachimovu, bet neizstudēja lietas detaļas un izkropļoja vēsturisko patiesību. Izņēma filma nevis par Nachimovu, bet par ballēm un dejām ar epizodiem no Nachimova dzīves. Rezultatā no filmas izkrita tādi svarīgi vēsturiski fakti kā tas, ka krievi bija Sinopē un ka Sinopes kaujā bija saņemta gūstā vesela grupa turku admirāļu un pavēlnieku priekšgalā. Režisors S. Eizenšteins filmas «Jānis Bargais» otrajā serižā izrādīja nemākulību vēsturisko faktu attēlošanā, parādot Jāņa Bargā opriņņiku progresīvo karaspēku kā degenerātu bandu, līdzīgu amerikāņu Ku-Kluks-Klanam, bet Jāni Bargo, stipras gribas un stipra rakstura cilvēku — ar vāju raksturu un bez gribas, kaut ko līdzīgu Hamletam. Filmā «Lielā dzīve» autori ļoti nolaidīgi iepazīsties ar tēmu par Donbasu un viņa cilvēkiem.

Priekšmeta nepazīšana, scenaristu un režisoru vieglprātīgā izturēšanās pret savu darbu ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc tiek ražotas nederīgas filmas.

VK(b)P CK konstatē, ka Kinematogrāfijas Ministrija, un vispirms kārtā tās vadītājs b. Boļšakovs, slikti vada kino studiju režisoru un scenaristu darbu, maz rūpējās par ražojamo filmu kvalitātes uzlabošanu, nelietderīgi tērē lielus līdzekļus. Kinematogrāfijas Ministrijas vadītāji uzlicēto lietu veic bez jebkādas atbildības sajūtas, bezrūpīgi izturas pret filmu idejiski politisko saturu un māksliniecisko vērtību.

VK(b)P CK uzskata, ka Mākslinieciskās Padomes pie Kinematogrāfijas Ministrijas darbs organizēts nepareizi un ka Padome nenodrošina personīgi neieinteresētu un lietisku kritiku par gatavojamām filmām. Mākslinieciskā Padome bieži vien savos spriedumos par filmām ir apolītiska, maz vēribas vēlti viņu idejiskajam saturam. Daudz Mākslinieciskās Padomes locekļi nav principiāli filmu novērtējumus, izsaka savus spriedumus par filmām, vadoties ne personīgām draudzības attiecībām ar kino filmu inscenētājiem. Tikai tā var izskaidrot to, ka Mākslinieciskā Padome, āpspriežot filmu «Lielā dzīve», nespēja orientēties tās idejiskajā saturā, izrādīja kaitīgu liberalismu, dodot filmai nepamatoti augstu vērtējumu. Kritikas trūkums kino darbinieku aprindās ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc radušās sliktas kino filmas.

Mākslas darbiniekiem jāsaprot, ka tie no viņiem, kas arī turpmāk bez jebkādas atbildības sajūtas un vieglprātīgi pildīs savu pienākumu, viegli var izrādīties ārpus progresīvās padomju mākslas un kļūt nevajadzīgi, jo padomju skatītājs izaudzis, viņa kultūras prasības pieaugušas, bet partija un valsts arī turpmāk audzinās tāu tā labu gaumi un augstās prasības pret mākslas darbiem.

- VK(b)P CK nolemj:
1. Ievērojot sacīto, filmas «Lielā dzīve» otrās serijas izlasišanu uz ekrāna aizliegt.
 2. Ieteikt PSRS Kinematogrāfijas Ministrijai un Mākslinieciskajai Padomei pie Ministrijas gūt nepieciešamo mācību un secinājumus no VK(b)P CK lēmuma par kino filmu «Lielā dzīve» un organizēt mākslas kinematogrāfijas darbu tādā veidā, lai turpmāk būtu izslēgtā katrā līdzīgu filmu ražošanas iespēja.

DAŽI VĀRDI PAR MŪSU DZEJAS UZDEVUMIEM

VK(b)P CK lēmums par Leningradā iznākušajiem žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad» tāpat Padomju Latvijas rakstnieku, kultūras un mākslas darbinieku sanāksmē 31. augustā pieņemta rezolūcija un biedra Viļa Lāca ziņojums par trūkumiem mūsu līdzšinējā darbā un Rakstnieku savienības 10. sept. sanāksmē izteiktās domas ir ne tikai nopietns brīdinājums latviešu mākslas un literatūras darbiniekiem, bet tas norāda arī to vienīgo un pareizo ceļu, kāds ejams mums turpmāk. Šis ceļš ir kalpošana tautas un valsts interesēm, kalpošana to mērķu sasniegšanai, par kuriem cinās mūsu strādnieki fabrikās, par kuriem cinās mūsu jaunie darba zemieki laukos, veicot tos pienākumus, kuri mums visiem uzliek Staļina jaunā pieegade.

Šādā sakarā mums — vēl samērā jauniem padomju literatūras darbiniekiem un sevišķi dzejniekiem, kas bieži iegrimstam savu sīko jūtu un jūtiņu strāvē, būtu vērā liekami Maksima Gorkija vārdi, ka darbs ir pamats zinātnes un mākslas jaunradei.

Gorkijs saka: «Socialistiskais realisms apliecinā būtni kā darbību, kā jaunradi, kuras mērķis — cilvēka vērtīgāko individuālo spēju nepārtraukta attīstīšana viņa uzvarai pār dabas spēkiem, viņa veselībai un ilgam mūžam, viņa lielajai laimē dzīvo virs zemes. So zemī tas attiecīgi viņa vajadzību nepārtrauktajam pieaugumam grib apstrādāt kā skaistu vienā saimē apvienotās cilvēces mitni.

... Šī praktiski realizējamā apņemšanās nepieciešami prasa no mums, literātiem, stingru atbildību, atbildību par mūsu darbu un sociālo izturēšanos.»

Tie ir daži Gorkija vārdi, kurus tas sacījis 1934. gadā un kuri mums, latviešu padomju dzejniekiem, jāņem vērā vēl šodien.

Jātauta, kāda tad ir mūsu dzejnieku atbildība par savu darbu, kāda tad ir mūsu sociālā izturēšanās attieksmē pret tām grandiozajām pārvērtībām, kādas norisinās mūsu pilsētās, laukos, mūsu politikā, saimnieciskajā un kultūras dzīvē, kā arī cilvēku psiholoģijā?

Valdīdīgi jāsaprot, ka bieži vien šī izturēšanās nav pavisam sociāla, tā ir bāla, pasīva, pavirša un vienaldzīga.

Dzejnieks bieži vien ar savu kokli stāv kā pasīvs, sīks vērotājs, kad tam garām aizvijas lielās, jaunās dzīves gājieni, kaut gan dzejniekam ar visiem saviem sirdsprātiem vajadzētu būt šī gājiena vidū un pat priekšgalā. Jo šis gājiena taču dodas uz nākotni, uz visas cilvēces laimi, uz komunismu. Ja dzejnieks izturēšanos iztiekami kā cilvēka dvēseles, sirds un jūtu pasaules organizētājs un cēlājs, tad šis jūtas ir jāorganizē un jācēlī saprātīgi, mērķtiecīgi, ar atziņu, ka dzeja nav nekāda rotaļu vai tiksmiņāšanās lieta, bet gan visai īpatnējs emocionāls dzejnieka izteikts sirdsprāts, kas katru lasītāju aktīvi iedvesmo un mudina strādāt, dzīvot un kalpot tautas un valsts interesēm.

Runājot par mākslu un konkrēti par literatūru, mēs bieži vien lietojam vārdu «dzīve», «dzīves īstenība» un tās «atspoguļojums». Bet tai pašā laikā mēs, dzejnieki, tikpat bieži esam piemirsuši dzīves galveno raksturu, tās jēgu, un proti, ka dzīve taču ir nemīstīga darbība, ka tā ir cīņa par labāku dzīvi un ka arī dzeja, lirika, ir liels emocionāls, idejisks dzīves spēks tautas kultūras attīstībā un tautas apziņas or-

ganizēšanā ceļā uz labāku nākotni. Dzejniekam ne tikai jābūtu jāapņemas patērēta dzīves īstenības izpratne, bet šī īstenība arī dziļi jāizjūt un tās vizuālā atspoguļojumā jāiegulda visas savas labākās, es pat teiktu, maigākās, siltākās jūtas un blakus tam — cieta, apzīnīga griba, prieta asums, viss tas, ko kopā jau apzīmējam, varbūt, ar samērā neizdevīgu vārdu — dzejnieka sirdsprātu. Ne uz mirkli nav jāaizmirkst, ka katrs dzejas darbs par konkrētu idejisku spēku pārveidojas tikai tad, ja tas ir paties, izjusts, vienkārs un saprotams.

Tāpēc, mums, dzejniekiem, ir dots grūts, bet skaists uzdevums — rakstīt dziļi jūti, sirsnīgi, iedvesmojoši, lielā šodienas un rītdienas vērienā, nelaiņoties aizrauties sāpus no varēnā dzīves plūdma sīkos pašpmierinātības strautiņos, kuru krastos vēl pogo veu vecā skumjā laktigala un kur vēl zied vācu vārdi un vārdi. Nē, mūsu dzejnieku apziņā tagad arī laktigalai ir jābūtu, piecīga dziesma, un arī ievu ziedī, ja tas neizklausītos pārāk paradoksāli, smaržu pavīsam citādāk nekā agrāk, buržuāzijas laikos. Dzīve, darbs un daba tagadējā jaunajā skatījumā un aspektā ir pavisam kas cits, nekā līdz šim tas bijis. Šo jauno dzīves, darba un dabas, arī mīlas tēmas skatījumu mērķtiecīgi izvērtē dzīvē un plāsumā — ir mūsu dzejnieku uzdevums un pienākums, neaizmirstot lielā Raiņa savā laikā teiktos gudros vārdus: «Maini un mainies pats uz augšu» vai arī:

«Es mīlējis karstāk,
Kaut karsti ar nīdīs,
Aizvien mani aizrāvis
Lieluma brīdis.»

Šis lieluma brīdis, šī lieluma sajūta, mīla uz šodien un nākotni, nāids pret pagātnes verdzības varām, nāids pret pašietiem, kas mums nodarījuši tik daudz posta, lai aizrauj arī mūs, dzejniekus. Ikvienā rindā, ikvienā vārsnā, ko mēs rakstām par mūsu padomju dzīvi, darbu un cilvēkiem.

Mūsu dzejai ir jābūtu aktīva, politiskai, aktuālai, iedarbīgai, optimistiskai, veselīgai, dzīvespriecīgai, tādai, kāds ir šis socialistiskais celtniecības laiks, tādai, kas dziļi, plaši, gleznaini un emocionāli izteiktu, audzinātu un attīstītu visas padomju cilvēka rakstura labākās, daiļākās īpašības un tieksmes.

Nesaudzīgi novērsot visus līdzšinējos trūkumus latviešu padomju dzejai ejot pa to ceļu, ko mēs, dzejnieki, sārpsim no acīm un no sirds nometuši, gaisī ieraugām pēc VK(b)P CK lēmuma un mūsu rakstnieku un mākslinieku sanāksmēm un rezolūcijām, mūsu, dzejnieku, pienākums ir iet ciešā neatlaidīgi un nedalāmā kopoli ar mūsu padomju tautas un valsts interesēm, kur nav un nedrīkst būt vietas kaut kādai dzejnieka sīkai, nevarīgai pašpasūleī, bet gan kur pilnvērtīgi, pilnšķanīgi un pilnasinīgi jāiedarbojas un jādarbojas visiem dzejnieka sirdsprātiem.

Ja Staļins ir devis rakstniekiem lielo, goda pilno «dvēseļu inženieru» nosaukumu, tad arī mēs, latviešu padomju dzejnieki, lai savā turpmākajā darbā censtos būt šī vārda cienīgi. Latviešu padomju dzejai jābūtilizē visi tautas spēki gradīdās Staļina pieegadē izpildīšanai.

Jānis Grois

Monuments biedram Staļinam

Baltijas un Baltās jūras kanāla krastā Medvežegorskā paredzēts uzcelt grandiozu monumentu biedram Staļinam, Monumenta projektu gata-

vojis Staļina premijas laureats N. Tomskis. Monumenta piedestala projekta autors arhitekts A. Kovaļevs.

Likuma par PSRS tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības piegades plānu 1946. — 1950. g. izdošana PSRS tautu valodās

Drīzi pēc tam, kad bija pieņemts «Likums par PSRS tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības piegades plānu 1946. — 1950. gadam», centralās un vietējās apgādniecības ķērs pie likuma izdošanas PSRS tautu valodās.

Laikā līdz 1. augustam Likums par piegades plānu izdots 6 milj. eksemplāru tirāžā. Krievu valodā izdots 4 milj. eksemplāru, ukraiņu valodā — 450.000 eksemplāru.

guziņu valodā — 100.000 eksemplāru, lietuvju valodā — 50.000 eksemplāru, igauņu valodā — 50.000 eksemplāru, kazachu valodā — 100.000 eksemplāru, uzbeku valodā — 85.000 eksemplāru, turkmeņu valodā — 30.000 eksemplāru, Grāmatu «Likums par PSRS tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības piegades plānu 1946.—1950. g.», kas izdots PSRS tautu valodās, izsūtīta visiem valsts rajoniem.

A. Tolstoja „Sāpju ceļi“ latviešu valodā

Tautas rakstnieks, Staļina premijas laureats Andrejs Upīts tikko pabeidzis Alekseja Tolstoja triloģijas „Рождение no мукам», («Māsas», «Astoppadsmi-tāis gads», «Aprīnācies rīts») tulkojumu latviešu valodā, kur tā dabūjusi nosaukumu «Sāpju ceļi». Tulkojuma darbs iesākts jau 1944. gadā, evakuācijas laikā Maskavā; pēc atgriešanās dzimtenē pārtraukts uz ilgāku laiku, tulkotājam iesaistoties izpostītajai zemei neatliekamās sabiedriskos, politiskos un publicistiskos uzdevumos. Tikai pagājušā gada vidū radusies iespēja, lai arī ar pārtraukumiem, turpināt darbu un

mazāko šaubu, ka Tolstoja triloģija būs viena no vērtīgākajām grāmatām mūsu tulkotās literatūras laukā.

Vārdu pa vārdam iepazīdamies ar Staļina premijas godalgotā, nesemmirušā krievu rakstnieka darbu, tulko-tājs augstu vērtē tiklab tā īsteno vēsturisko saturu, kā Tolstoja tēlojuma un lielā pārvērtību laika stipros ideoloģiskos metus un visu lielisko mākslas veidojumu. Patlaban viņš raksta apcerējumu «Padomju valsts tapšanas epopeja», kas parādīsies «Kārogā» un, varbūt, noderēs arī kā priekšvārds grāmatā izdodamajam tulkojumam.

Septembra sākumā LLKJS Centralajā Komitejā notika G. Maksimova jaunā romāna «Pagrides Latvija» I daļas iztirzāšana. Tajā autors tēlo latviešu patrioti pagrides cīņu pret vācu okupantiem 1941.—1942. gados, kad Rīgā sāk organizēties un darboies pirmās pagrides grupas. Romāna I grāmatas galvenais varonis — pazīstamais pagrides Rustības organizators un vadītājs Latvija imants Sudmalis, ko autors mēģināja parādīt jau savā iepriekšējā grāmatā «Dzīve turpinās». Sīkāk analizējam G. Maksimova jaunā darbu, Ed. Berklavs, P. Cerkovskis, B. Berkovičs, R. Bloms, J. Loganovskis norādīja autoram uz virkni kļūdu, kas lievēsūšē

darbā, pavīrši pieejot aprakstāmaīai vielai. Rezultatā — darbā daudz politisku un vēsturisku nepareizību: Rīgas latviešu iedzīvotāju izturēšanās 1941. gada 1. jūlijā, vāciešiem ienākot Rīgā; latviešu tautas noveģija policista raksturojums; Kurzemes budžu notēlojums, parādot to kā politiski atpalikušus, bez savas sociālas sejas u. t. t. Daudzās gadījumos romānā kropļota pagrides īstenība. Romānā neitī īpatnējo latviešu nacionālo kolorītu. Autoram ieteica arī izvarīties no pārlieku uzsvertā kriminalistiskās elementa lietošanas, kas to tuvina dēku romanam, nevis nopietnam darbam par veselas tautas cīņu pret saviem apspiedējiem.

J. M.

MŪSU RADOŠĀ DARBA PLĀNI

VK(b)P CK š. g. 26. augusta lēmums «Par dramatisko teātru repertuāru un par līdzekļiem tā uzlabošanai» savlaicīgi un pareizi atzīst padomju teātru repertuāra līdzšinējo stāvokli par nepietiecinātu un uzdod kā galveno pienākumu radīt tādu repertuāru, kas atspoguļo padomju tautas šīsdienu dzīvi un centienus, stiprina teātra saites ar tautas dzīvi, ir tautas un valsts progresīvo ideju pārdabē.

Teātra idejiskais virziens un tā mākslinieciskais jaunrades darbs ir cieši atkarīgi no pareizas lugu izvēles, t. i. — no repertuāra, kas ir katra teātra darbības pamatā.

Pēc Padomju Latvijas atbrīvošanas no vācu okupantiem LPSR Valsts Dramas teātra repertuārs bija nožēlojami stāvoklī. No agrākajiem iestudējumiem vareja atjaunot tikai divas Blaumana un vienu Brigaderes lugu, nebija neviena jaunuzveduma. Skaidrs, ka šāds repertuārs nevarēja apmierināt ne mūsu skatītāju, ne arī pašu teātri.

Tāpēc teātra kolektīvs ar lielu pašizciliecību saistījis radošā darbā un jau 1945. gada pirmajā pusgadā veica šādas jauniestudējumus: Vija Lāča lugu «Vedekla», Korneičuka — «Miestietņu Perkinsa misija boļševiku zemē», Šidēna «Jauko mānu diena», Roka «Anženieris Sergejevs» un Arvīda Grigola «Uz kuru ostu?» It sevišķi jaunrades prieku kolektīvā radīja latviešu padomju dramaturģijas iestudējumi. Lugas «Vedekla» un «Uz kuru ostu?» ļoti atzinīgi uzņēma arī mūsu teātra skatītāji, un vēl līdz šai dienai tās nav zaudējušas viņu interesi, droši paturot savas pozīcijas teātra šīsdienu repertuārā.

1945./46. gada sezonā teātra repertuārā pievienojās trīs klasiku lugas, tai skaitā viena krievu klasika luga (Ostrovska «Vilkis un avis»), divas latviešu oriģināllugas, viens Vakarēiropas autora darbs (Dž. Pristli «Ieradies inspektors») un viens krievu padomju dramaturģa darbs (Rachmanova «Nemierīgais vecums»). Šāda repertuāra izvēle, protams, neatbilda padomju teātra prasībām, kurā uzdevums, kā to pareizi norāda VK(b)P CK 26. augusta lēmums, «ir aktīvi propagandēt padomju valsts politiku, kas ir padomju iekārtas dzīvīguma pamats.»

Ar vienu no šiem pēdējiem iestudējumiem — Rachmanova lugu «Nemierīgais vecums», — kas rāda padomju patriotu cīņu par mūsu tautas labāko nākotni, par komunisma ideju uzvaru dzīvē, teātris ieguva Padomju Latvijas skatītāju interesi un atzinību. Vadoties savā turpmākajā jaunrades darbā no socialistiskā realisma principiem, no tā, ka padomju teātris ir svarīgs darba lauzis audzinātājs komunisma ideju garā, Valsts Dramas teātris par savu pamatu uzdevumu uzskata pareizi attēlot padomju iestāžu un nepārtrauktajā virzībā uz priekšu, visādā veidā veicināt padomju cilvēka labāko rakstura īpašību attīsti-

bu, audzināt možu, dzīvespriecīgu, savu dzimteni uzticīgu padomju jaunatni, palīdzēt mūsu tautai veikt tos lielos celtniecības uzdevumus, ko paredz tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības pieejas plāns.

Atklājot šāgada rudens sezonu, teātris uzsācis gatavot divus jaunus iestudējumus. Tie ir: mūsu skatītājiem jau labi pazīstamās lugas «Uz kuru ostu?» autora Arvīda Grigola jaunā komēdija «Kā Garpēteros vēsturi taisīja» un Pogodina luga «Kremļa kuranti». Sākot šīs pēdējās lugas iestudēšanas priekšdarbus, kurā latviešu skatītājiem pirmo reizi uz latviešu teātra skatuves būs iespēja redzēt lielo revolūcijas vadoņu Lēpina un Staļina tēlus, teātris pilnībā apzinās lielo atbildību, ko tas uzņemas. «Kremļa kuranti» iestudēšanu teātris turpinās visu šo gadu, bet Arvīda Grigola lugu «Kā Garpēteros vēsturi taisīja» izrādīs jau šāgada novembra mēnesī. Bez tam š. g. septembrī teātris sāk izrādīt vēl vienu jaunu uzdevumu — Gorkija lugu «Pēdējais». Šī luga, kas ir viena no Gorkija spēcīgākajiem dramatisksajiem darbiem, bez šaubām, cels arī mūsu teātra repertuāra idejisko līmeni.

Lai padomju lugu iestudējumi pēc iespējas pareizāk un pilnīgāk attēlotu laikmetu un tā cilvēkus, teātris uzskata par nepieciešamā uzdevumu ar konkrētiem apstākļiem. Piemēram, iestudējot Arv. Grigola lugu «Kā Garpēteros vēsturi taisīja», kuras darbība norisinās Padomju Latvijas laukos, teātra mākslinieki studiju nolūkos izbrauc uz vietām, kurās lugas autors paredzējis lugas darbību. Lugas iestudēšanā saistīti labākie teātra mākslinieki.

Ar vēl lielāku uzmanību teātris iestudē Pogodina lugu «Kremļa ku-

ranti». Septembra pirmajā pusē teātra vadošie mākslinieki bija aizbraukuši uz Maskavu, lai iepazītos ar attiecīgajam dokumentālam materiālam Lēpina muzejā un gūtu iespaidus, kas atvieglinātu lugas iestudēšanas jaunrades darbu.

Šos un citus šāgada inscenējumu veikus teātra režisori — Nopelniem bagātais mākslas darbinieks A. Amtmanis-Briedītis, V. Baļuna, E. Feldmanis un mākslinieki: dekoratori: V. Valdmanis un L. Gramsmanis. Teātra jaunrades darbu ļoti atbalsta teātra šefs — Maskavas Dailes teātra kolektīvs un tā vadošais personāls — režisori, sniedzot māksliniecisko konsultāciju, kas veicina un stiprina teātra jauno uzdevumu māksliniecisko vērtību.

1947. gada repertuāra plānā teātris paredzējis uzņemt Staļina premijas laureatu, Tautas rakstnieka Andreja Upiša, Fr. Rokpeļa, A. Čaka un Arv. Grigola jaunus dramatiskos darbus.

Teātris cer, ka pagriezieni, ko padomju literatūrā un mākslā ienesuši pēdējie VK(b)P CK lēmumi, dos jaunus ierosinājumus arī mūsu dramaturģiem. Teātris nodomājis stiprināt radošo sadarbību ar latviešu padomju rakstniekiem — nolūka radīt jaunus skatuves oriģināldarbus.

Mūsu partijas un valdības rūpes par teātri, ko mēs ik dienas izjūtam savā darbā, iedvesmo visu teātra kolektīvu tālākam pašizciliecīgam jaunrades darbam, kas stiprinās mūsu mākslas tālāku uzplaukumu. Teātra kolektīvs atdos visus savus spēkus Staļina pieejas pilna realizēšanai, kas vēl vairāk cels mūsu tautas labklājību un stiprinās mūsu socialistiskās dzimtenes varenību.

A. Austris.

LPSR Valsts Dramas teātra mākslinieciskais vadītājs

V K (b) P C K L Ē M U M I — mākslas darbinieku ceļa rādītājs

VK(b)P CK š. g. 14. augusta lēmums par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad» un 26. augusta lēmums par dramatisko teātru repertuāru un par līdzekļiem tā uzlabošanai — lūk, divi dokumenti, kam nepaspāubami milzīga tālēja vēsturiska nozīme visā mūsu kultūras dzīvē. Tā ir skaidra, nepārspējama darba programma katram mākslas darbiniekam — gaiss un noteikts ceļa rādītājs.

Sais vērtību pārvērtēšanas, grūzu attīrīšanas dienās bieži nāk prātā Viadimira Iljiča Lēpina vārdi: «Mēs nesīsim bojā tāpēc, ka nebaidāmies runāt par savām vājībām un iemācisimies pārvarēt vājības.» Boļševistiska drosmē, nesaudzīga atklātība, kādu mācīja Lēpina, spēcīgi runā no šiem VK(b)P CK lēmumiem un neatvārami iespējās ikviena apzinīga darbinieka domu pasaulē. Prom katru kūtrību, snaudulību un vietas stāvēšanu! Ne mirkli neizmirst, ka mēs esam visprogresīvākās kultūras darbinieku saimes locekļi — to mums māca šie lēmumi, kuri katrā ziņā iezīmēs jaunu izcilu etapu arī Padomju Latvijas mākslas attīstībā.

Valsts Dailes teātra kolektīvs pilnā mērā apzinās, ka tam maksimāli jākāpina sava radošā darba enerģija, droši jāatzīst kļūdas un jāietiek valā no tām. Idejiski un mākslinieciski augstvērtīga padomju repertuāra rašana nodarbina teātra kolektīva prātu jau kopš pirmajām Rīgas atbrīvošanas dienām. Jau pirmajās darbības dienās teātris tūlīt centās rast kontaktu ar Maskavas teātriem, ko plašā mērā izdevās panākt, man pagājušā gada pavasārī apmeklējot Maskavu.

Sogād esam velkuši jau divu dramaturģijas lielmeistaru darbu inscenējumus — no mūsu skatuves runā Gorkijs un Šekspirs. Jaunsāktajā darba sezonā tiem pievienosim lielo Raiņi, ar kuru «Uguni un nakti» Dailes teātris atzīmēs savas pastāvēšanas 25 gadus, un vareno revolūcijas tribunū Majakovski, izrādot viņa lugu «Blakts».

LPSR Valsts Operas un baleta teātris jaunajā sezonā

Prasības un norādījumi, kas izteikti VK(b)P CK lēmumos — «Par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad» un sakarā ar to notikušajā Rīgas kultūras un mākslas darbinieku sanāksmē un tās pieņemtajā rezolūcijā un it īpaši lēmumā «Par dramatisko teātru repertuāru un par līdzekļiem tā uzlabošanai» būs arī LPSR Valsts Operas un baleta teātra turpmākās darbības pamatā. Teātra vadība un tā mākslinieciskais kolektīvs darīs visu, lai celtu savu izrāžu māksliniecisko un idejisko līmeni.

Šāgada sezonu teātris uzsāka ar Alfr. Kalņiņa operas «Baputa» izrādes atjaunojumu.

Kā pirmais šīs sezonas jaunuzvedums uz LPSR Valsts Operas un baleta teātra skatuves būs P. I. Čaikovska opera «Piķa dāma». Šis pasaules operu literatūras visizcilākais skaņdarbs visam teātra kolektīvam uzliek augstas mākslinieciskas prasības, bet no solīstiem prasītu lielu artistisku gatavību. Operas iestudēšanas darbs uzticēts teātra galvenajam diriģentam Nopelniem bagātajam mākslas darbiniekam Leonīdam Vigneram sadarbībā ar režisoru inscenētāju Nikolaju Vasiljevu, kormeistaru Rūdolfu Vanagu un dekoratoru Egliti. Paralēli šim sezonas lielākajam inscenējumam tiek iestudēta Dž. Rosini komiskā opera «Seviljas bārdzinis», kurā titullomu dziedāš Staļina premijas laureate, Nopelniem bagātā māksliniece Elfrīda Pakule. Šis operas muzikālo iestudējumu veiks KPFSR Nopelniem bagātais mākslinieks, diriģents M. Zukovs, bet režisors inscenētājs būs Kārlis Liepa. Bez šiem lielajiem jauninscenējumiem šī sezonā teātris vēl iestudēs populāro R. Leonkavallo divcēlienu «Pajaci», ko izrādīs kopā ar mūsu teātra pagājušās sezonas labāko sniegumu — P. Maskaņji operu «Zemnieka gods».

Teātra baleta kolektīvs rosīgi gatavo B. Asafjeva baleta «Bachčisarajas strūkļaka» iestudējumu. Šo baletu inscenē baletmeistare Helēna Tangujeva-Birzniece sadarbībā ar diriģentu Arvīdu Jansonu.

Liepājas teātris sagatavo jaunus kadrus

Pašlaik Liepājā nedarbojas neviena teātra studija, kas sagatavotu jaunus aktierus. Šis apstāklis lielā mērā ietekmē arī Liepājas muzikāli dramatisko teātra darbu. Šai sezonā teātris saistījis daudzus jaunus spēkus no Rīgas un Vissavienības. Muziķu un dziedātāju sagatavošanai Liepājas teātrim lielā atbalsta ir Liepājas muzikas viudzskola. Muzikas skola operā jau devusi daudzus dziedātājus un orķestrantus.

Lai rastu jaunus dramatis aktierus, teātris šīs dienās bija sarīkojis konkursu, kurā varēja piedalīties katrs, kam interesē skatuves māksla. Dalīb-

Pašreiz esam sakuši ar Staļina premiju apbalvotās Borisa Lavrejeva lugas «Par tiem, kas jūrā» iestudēšanu; šis idejiski ārkārtīgi nozīmīgs, mākslinieciski dziļi tvertais darbs dos mums iespēju atklāt jaunā padomju cilvēka varoņtēlu, parādīt nesalīdzināmās heroikas pilno, spirtu vēju apvērsmoto sarkanflotiešu dzīvi Lielā Tēviņas kara laikā. Par šīsdienu darba varoņību, ceturtais Staļina pieeģades norisī Padomju Latvijā Dailes teātrim lugu apsolījis Jūlijs Vanags. Jauno aktieru saimē modusies spraigā interese par Fadejeva lielo romānu «Jaunā gvardē», kas izpelnījies Staļina premiju un ietver sevī daudz dramatisks elementu, kāpēc arī saistījis vairāku Maskavas teātru uzmanību; aktieru un skatītāju audzināšanai tas var sniegt ļoti daudz, tāpēc tieši patlaban apsveram tā inscenēšanas iespējamības.

Ne nolēsim, ka taisni pēdējos mēnešos mūsu jaunrades aktivitāte bija zināmā mērā atslābusi. Pēc «Jegora Buličova un citiem» neesam snieguši nevienu laikmetīgu padomju lugu, neesam pilnā mērā realizējuši nosprausto repertuāra plānu. Jaunajos inscenējumos centīsimies stingri ievērot precīzus terminus, pilnībā izmantot laiku, lai nevienu stundu nenoviestu velti zemē. Visiem spēkiem centīsimies savos sniegumos iet tikai tālāk un tālāk, neatpalikdami tiem gigantiskajiem tēmiem, kādos šodien savu ražošanas procesu veic romses un darba prieka pārpilnais mūsu rūpnieku strādnieks un lauku darba zemnieks. Ceturta Staļina pieeģade prasī no mums daudz — mēs esam gatavi tai dot savas labākās domas, savu augstāko meistarbību un grībam būt dzīves celtnieku avangards. VK(b)P CK svarīgī lēmumi šai gaitā būs kā kompass, kas norādīs mums pareizo virzienu.

Eduards Smilģis.

LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Latvijas PSR Valsts Dailes teātra mākslinieciskais vadītājs

A. Zviedris

Zvejnieki

Piezīmes par pilsētu projektēšanas darbiem

Vissavienības Komunistiskās (boļševiku) Partijas Centrālā Komiteja savos pēdējos lēmumos pareizi un savlaicīgi kritizē trūkumus un kļūdas, kas ieviesušies literatūrā, teātru un kino darbā, kā arī dod principiālu nostādni turpmākajam radošajam darbam šīs mākslas nozarēs. Par vienu no cēloņiem, kas radīja šīs kļūdas, Partijas Centrālā Komiteja uzskata stingras, boļševistiski principiālas kritikas un paskritikas trūkumu šo mākslas nozaru radošajos darbiniekos, kā arī to, ka mākslas darbinieki bija aizmirsuši savu galveno uzdevumu — ar visu savu talantu spēku kalpot tautas un valsts interesēm.

Vienīgi šim interesēm, t. i. — padomju tautas un valsts interesēm, jākalpo arī tādai mākslas nozarē, kādai ir arhitektūra. Bet kāds tad ir pašreizējais stāvoklis Latvijas PSR arhitektūrā un vai tas atbilst šim interesēm?

Gribu pakāvēties pie republikā visasāpējusākā jautājuma — pilsētu projektēšanas un rekonstrukcijas darbiem.

Pilsētām, kas visvairāk cieta Lielajā Tēviņas karā, kā Daugavpils, Valmierā, Jelgava, Rēzekne, Bauska, Smiltene, Balvi u. c. — rekonstrukcijas ģenerālī plāni visumā jau izstrādāti un apstiprināti. Patlaban arhitekti izstrādā Kurzemes pilsētu izbūves plānus.

Drīz būs pagājuši jau divi gadi, kopš iesākti šie projektēšanas darbi. Tas dod iespēju zināmiem atskatam un padarītā novērtējumam. Ja kāds Padomju Latvijas pilsonis pajūtātu jebkuram no mūsu arhitektiem: kādi tad nu ir republikas pilsētu atjaunošanas un izbūves plāni un kā sekmeļģes projektēšanas darbs? — tad, runājot valsrđīgi, tam būtu jāatbild: pilsētu projektē arhitektu aprindās ne reizi nav pārrunāti, bet, cik zinu, tie ir zemas kvalitātes.

Visiem Latvijas PSR arhitektiem — pilsētu projektētājiem, zināmi sāci saaspējuši fakti: 1) Daugavpils pilsētas izbūves plānā arvien vēl neatrisināta dzelzceļa izvadīšanas problēma cauri pilsētai; tā, tāpat kā agrāk, paliek sadalīta divās atsevišķās nesavienojamās daļās, kas traucē tās saimniecisko un kultūralo attīstību. 2) Valmierā vēl vienmēr nav pilsētas centrālās daļas apbūves priekšlikuma un 3) nav apstiprināts un nodots atpakaļ pārstrā-

dāšanai Jelgavas pilsētas centrālās daļas apbūves projekts.

Daugavpils pilsētas izbūves plānu izstrādāja arhitekts — pilsētu projektētājs Ivanovs. Strādādams bez mazākās atbildības sajūtas Daugavpils nākotnes priekšā, jaunajā pilsētas izbūves plānā viņš vienkārši pārzīmēja visas eksistējošās, t. i., arī vācu okupācijas laikā vācu karaspēka speciālām vajadzībām apbūvētās dzelzceļa teritorijas un līnijas. Jaunajai Daugavpils pilsētai tas ir smags mantojums, kas sadala pilsētu atsevišķās saimnieciski nespējīgas sastāvdaļās. Taisnība, ka dzelzceļš un dzelzceļa saimniecība Daugavpili ir dzīvības jautājums, bet tas, patvaļīgi izplešoties, ar laiku bija kļuvis par pilsētas dzīves traucētāju. Taisni šo dzelzceļa saimniecības patvaļu nedrīkstēja akceptēt jaunajā pilsētas izbūves plānā.

Uz šo apstākli projekta autoram vairākkārt aizrādīts. Pat vēl vairāk — autoram nodeva arhitekta E. Krūmiņa izstrādāto Daugavpils pilsētas izbūves schemu, kurā dzelzceļa problēma bija atrisināta sevišķi veiksmīgi. Autors tomēr atteicās no cīņas ar dzelzceļa saimniecības noteicējiem un mīnēto schemu ne vien neizmantoja, bet vienkārši «noaudēja». Par šādas schemes eksistēšanu bija informēti arī Daugavpils pilsētas galvenais arhitekts Glūda un Arhitektūras pārvalde. Pilsētas izpildu komiteja atteicās izbūves projektu apstiprināt, bet, laižot darbā pazīstošos un citas tamildzīgas metodes i, arī šī pretestība bija salauzta. Pilsētas izpildu komiteja projektu apstiprināja. Skaidrs, ka, strādājot ar šādām metodēm, projekti netop labāki, bet gan arvien vājāki.

Valmierā projektē vairākas sabiedriskās ēkas, bet, kāda izskatīsies pilsētas centra seja, joprojām vēl nav skaidrs. Te notiek plinīgi aēģārņa darba organizācija: izstrādā atsevišķu ēku projektus, hezinot pat, kur tā atradīsies. Tāpat nav skaidrs, kāpēc netiek izmantoti izdeģuši Valmieras centra mūra ēku labi saglabājusies korpusi. Dažās no šīm ēkām, piemēram, pasta centrāle, sieviešu slimnīca u. c. 1944. gada ziemā vēl bija ļoti labi uzglabājušās. Sāpotsams, pamestas atmosferas iedarbei, tagad tās būs jau stipri cietušas.

Ar Jelgavas centra izbūvi nav labāk. Tā kā līdz šim vēl nav radīti institūti,

kas savāc datus par pilsētas projektēšanai nepieciešamiem faktoriem, datu vākšana uzticēta pašiem autoriem.

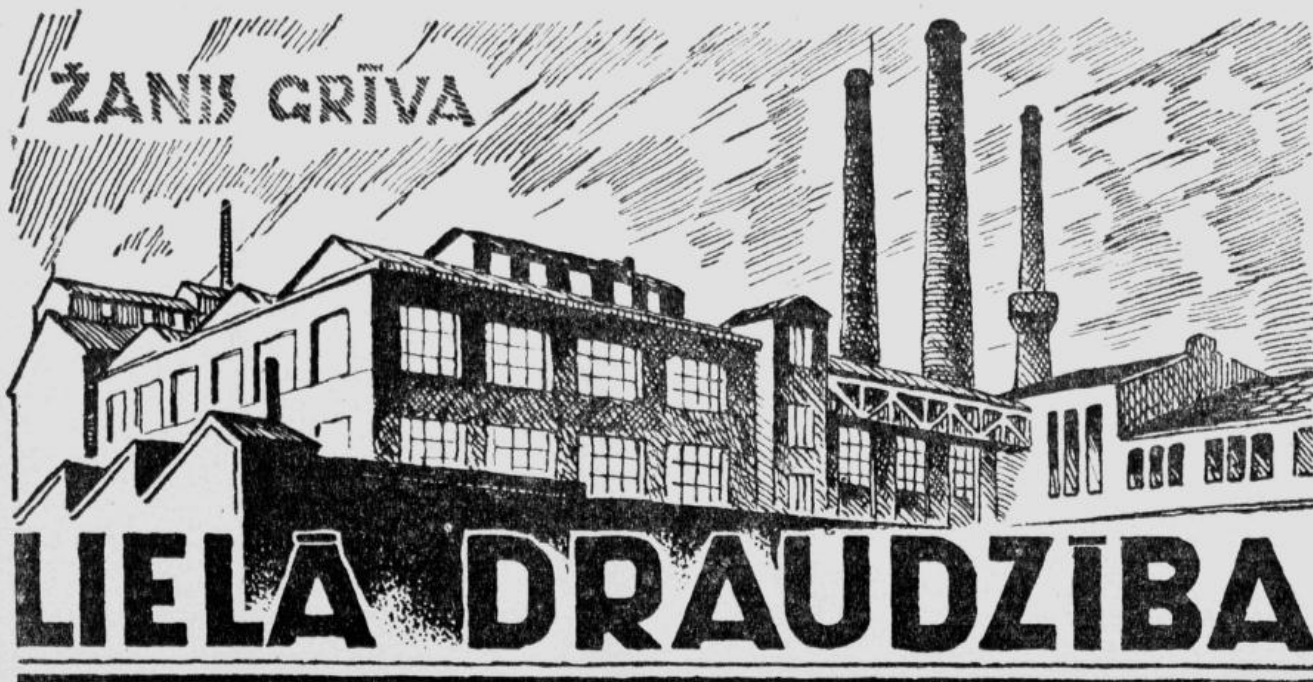
Laiku projektu izstrādāšanai, kas jau tapis par paradumu Arhitektūras pārvaldes praksē, nosaka neesapējami īsu. Piemēram, ja pilsētu projektēšanas uzdevumam, saskaņā ar normām, noteikti 6 mēn., tad Latvijas PSR arhitekti spiesti šo darbu veikt vienā līdz divos un labi ja trijos mēnešos. Sāpotsams, ka šādā tempā veikti darbi vairs nav kritizējami, jo autors šādā termiņā paspēj izgatavot tikai pirmo variantu. Līdzīgi bija ar Jelgavas pilsētas centrālās daļas apbūves projektu. Pārvalde noviecināja projektēšanas darbu, atzibdinoties ar to, ka nav projektētāju, kaut gan projektētāji tieši tai laikā bija bez darba. Un beidzot, kad, valdības mudināta, Pārvalde bija spiesta darbu pasteidzināt, tā sāka meklēt arhitektu biroju, kas visus šos darbus varētu veikt. Dažu mēnešu laikā sākomplektēja brigādi arhitekta O. Tilmana vadībā, kas darbu veica ligumā nosaētā laikā. Darbs izrādījās sassteigts un nepilnvērtīgs. Arhitektūras padome nolēma uzdot autoram projektu pārstrādāt.

Tāds, lūk, ir stāvoklis pilsētu projektēšanas nozarē. Pilsētu projektēšanas darbi atstāti pilnīgāi paspūsmē. Neviens no šiem pieminētajiem projektiem ne reizi nav apspriests Arhitektu savienībā. Pārrunas nav radījuši arī labi atrisināti projekti, piem., Bauskas pilsētas izbūves projekts (autors arch. V. Timuks). Arhitektūras pārvalde pie Latvijas PSR Ministru Padomes, kas organizē un vada šos darbus, dara to ierādnieciski un vāji. Arhitektūras padome, kuras sastāvā itilpst gandrīz visa LVU Arhitektūras fakultātes profesūra, nav pratusi iekarot sev autoritāti arhitektu aprindās, jo nav palīdzējuši projektiem autoriem ilkvīdēt ieviesušās kļūdas, un, ja arī ir ko darījus šai virzienā, tad tik neapmūkulīgi un neautoritātīvi, ka tas tikai traucējis projektēšanas darbus.

Latvijas Padomju arhitektu savienība nav spējusi nodrošināt arhitektu un viņu darbu idejisko un radošo vadību, aprobežojoties tikai ar formālu pārstāvēniecības funkciju pildīšanu. Lai to spētu, Latvijas arhitektu savienībai vispirms jāklūst par padomju arhitektu savienību.

J. G.

Arv. Dukurs

Ilustrējis V. Valdmāns

Direktors Viksna ar partorgu Miezi vēlreiz apstāigāja visu fabrikas korpusu. Uzņēmuma atjaunošanas pēdējais posms jau tuvojas beigām. Jaunajai būvei nebija nojauktas tikai stalažas. Uz transmisiju spidīgajiem riteņiem šur tur jau gulēja siksna. Zem tām brieda svaigi dzelzsbetona lējumi, uz kuriem jāuzmontē darba galdī. Trūka tikai tā, bez kā fabrikas jauno nodalju nevarēja saukt par nodalju. Trūka paša galvenā — mašīnu.

Jaunajam direktoram šie fabrikas korpusi bija pazīstami jau no jaunības gadiem. Protams, toreiz Viksnu maz interesēja tas, kādēļ pēc pasaules kara fabrika palika neatjaunota un gandrīz pilnīgi neizmantoja bezmaz vai divdesmit gadu. Vieni runāja, ka buržuāziskās Latvijas dižvirji jau vairākas reizes izsaimniekojuši fabrikas atjaunošanai nodomātās naudas sumas. Citi stāstīja, ka fabrikas atjaunošanai pretoties Vācijas un Anglijas uzņēmēji, kas baidījās, ka viņu ražojumus galīgi neizspiež no tā sauktās «marles republikas» jau tā šaurā tirgus. Kāda Anglijas tirdzniecības misija pat esot reiz skaidri deklarējusi: «Atjaunosit fabriku, nepirksim bekonu». Bet vecie fabrikas strādnieki skatījās uz akliem logiem, kratīja galvas un norūca: «Ech, tā tikai bija fabriciņa! Ja visus tagadējos būdelniekus saliktu iekšā, arī tad vietās atliktu. Bet kas tad nu pie tā ķersies! Nav ne grības, ne naudas, ne iespēju. Tagad jau visu tikai tiem pelēkajiem baroniem. Uz to sviestu un bekonu vien kā uz mušpārpu krituši. Rikojas kā uz ūdens plūdiem...»

Ej nu sazini, kuram te bija vairāk taisnības. Patiesību sakot, Viksnam tas toreiz arī tik daudz neinteresēja. Fabrika viņu interesēja vairāk no citas puses.

Tas bija toreiz, kad Viksna vēl mācījās tehnikumā. Nelegālā komjaunatnes organizācija nolēma Pirmajā maijā izkarkt sarkano karogu. Šīs lietas organizēšanu uzticēja Viksnam. Ejoj uz tehnikumu un mājās atgriezoties, Viksna ik dienas mēroja ceļu gar klusajiem fabrikas korpusiem. Garo skursteni ar zibens novadītāju galā tad nu viņš arī izraudzīja karoga izkāšanai. Toreiz viņš rūpīgi iepazīs ar vecās fabrikas telpām un ejām. Kā šodien viņš vēl redzēja kaktos savas lūžņu kaudzes, sadauzītas un aprūsējušas mašīnas, izsistus logus un caurmainus jumtus.

Padomju vara jau pirmajā gadā sāka fabrikas atjaunošanas darbus. Bet tad iesākās karš, un vācieši visu sagrāva. Kad Viksnu pēc demobilizācijas iecēla par fabrikas direktoru, fabrika neizskatījās daudz labāka kā toreiz, kad zēna gados viņš tepat skursteņa galā izkāra sarkano karogu.

Bet tagad jau grūtākais darbs bija aiz muguras. Daļa fabrikas strādāja ar pilnu jaudu. Arī pēdējās nodalās atjaunošanas darbs tuvojās nobeigumam. Vajadzēja uzstādīt tikai mašīnas un tad — pie piegādes plāna! Fabrikas sapulcē strādnieki piegādes plānu solījās veikt pirms termiņa. «Dodiet tikai mašīnas!» — runāja stachanoviši, — «tad mēs parādīsim, ko spējam.»

Bet tā jau bija tā lieta, ka mašīnu vēl nebija un par pilnu jaudu nevarēja domāt. Patiesībā mašīnas gan nekur neizkāvējās. Tikai izbūves darbi bija paveikti ātrāk, nekā paredzēts.

— Kā tu domā, Viktor, — Viksna uzrunāja partorgu Miezi, kad viņi abi pārkāpa direktora kabineta sliekšni, — vai mūs nepiekrāps un mašīnas saņemsim laikā?

— Es domāju, ka ne, — atbildēja Miezi. — Leņingradieši ir tāda tauta: ja viņi ko apņemsies, tad arī izpildīs, lai tur vai kas. Mums vajadzētu mācīties no viņiem, mācīties, kā strādāt, kā pārvarēt grūtības un uzvarēt. Lūk, to mēs vēl neprotam un dažreiz nolaižam rokas. Atceries, kā blokādes laikā — mira badā, bet vāciešiem nepadevās.

Pilsētā plīsa bumbas, nāve šķīlēja no katra ielas stūra. Nebija kurināmā, nebija ūdens, nebija maizes. Bet frontei bija karavīri, bija ieroči, bija viss. Naktīs fabrikas neviens neatstāja, atpūtās turpat uz darba galdiem un atkal strādāja. Un uzvarēja... No šīs pilsētas varoņiem mums jānācās...

— Nepiekrāps, Robert, esmu pārliecināts, ka nepiekrāps. Divus mēnešus pirms termiņa solīja un solījumu turēs. Tas ir viņu darba stils, citādi tas nemaz nevar būt, — pārliecināti noteica partorgs Mieziš un paņēma cepuri. — Es došos mājās... Jāsagatavo partijas sapulce. Uz redzēšanos!

— Uz redzēšanos... Es vēl pakavēšos. Mēģināju izsaukt Leņingradu, — sacīja direktors Viksna un nocēla telefona klausuli.

— Leņingradu? Lūdzu uzgaidīt! Mēs jums piezvanīsim, — atskanēja dežurējošās telefonistes balss, Viksna nolika klausuli un apspēdās.

— Leņingrada, Leņingrada... Kāda gan tu tagad izskaties? — domāja Viksna. Toreiz, 1941. gada rudenī, kad vācieši Leņingradu iekļāva blokādes žņaugos, Viksna bija tur. Viņš tur nokļuva pēc Tallinas aizstāvēšanas. Kad vācieši beidzot ielauzās igauņu galvaspilsētā, latviešu strēlnieku pulks kopā ar Sarkankarogotās Baltijas jūras flotes matrožiem un citām Sarkanās Armijas daļām evakuējās uz Kronštati. Tur no palikušajiem pulka karavīriem formēja latviešu strēlnieku bataljons, kas izgāja ciņā pie Volodarskas, Strelņas, Peterhofas un Urickas. Arī pie Ropšas sādžas un Vecajā Peterhofā cīnījās viens latviešu brīvprātīgo strēlnieku pulks. Leņingradieši viņus mīlēja, cienīja un apbrīvoja.

Uz Peterhofas pils terases Viksna stilbu caururba vairākas fašistu automata lodes. Kanaļa malā, kas novada jūrā kaskadu ūdeni, apstājās vācu tanki. Bet Viksna nevarēja kustēties ne no vietas.

Tad viņš ieraudzīja, ka pa šosejas grāvi, gandrīz vai nāvēi acīs skatāmi, līn kāds cilvēks. Viksna to pazina. Tas bija kaimiņu bataljona rotas komandieris, kādas Leņingradas fabrikas bijušais tehniķis Pēteris Fjodorovičs Jakovļevs, ar ko Viksna bija iepazīsies, vairākas kaujās cīnīdamies plecu pie pleca.

— Mēģini ielīst grāvi, — čukstēja viņa kara biedrs, — pamēģināšu iznest. Vai nu izglābsimies abi, vai mīrsim kopā...

Iznesis Viksnu pa dubļaino grāvi kanaļa tilta aizsegā pie Vecās Peterhofas baznīcas, viņš noraisīja no savas ievainotās pieres svaigo pārsēju un ar to aptina Viksna asiņojošo brūci.

— Tu nevari iet. Tevi aizvedīs tūlīt uz pārsienamo punktu. Es esmu leņingradietis, es palikšu te, kamēr vien dzīvošu. Vācieši šeit jāaptur, citādi Kronštatei draud briesmas. Kronštate — Leņingradas vārti... Bet tu brauc un veselies! Un neaizmirsti, ka leņingradieši ir tavi draugi, kas tevi prot cienīt. Mēs tevi neaizmirsīsim nekad. Draudzība, kas izaugusi kopīgās cīņās un slācīta asinīm, ir liela un mūžīga. Brauc un veselies! Pienāks laiks, kad mēs palīdzēsim arī jums...

— Ar cilvēkiem ir savādi, — domāja Viksna, raudzīdamies ārā pa kabineta logu. — Dažreiz tu gadiem domā par kādu cilvēku, gribi satikt un nevari. Bet citreiz ir tā — tu nemaz nedomā kādu satikt, mierīgi ej tu darvu darbu, un te uzreiz uzduries virsū tam, ko tu esi vai nu aizmirsis, vai arī nemaz neesi domājis satikt. Tā tas bija arī toreiz ar tehniķi Pēteri Fjodoroviču Jakovļevu. Kas to domāja, ka viņš, Roberts Viksna, to atkal satiks un pie tam vēl tik neparastā veidā.

Tas gadījās Tēvijās kara pirmajā ziemā turpat netālu no Leņingradas. Pēc izvēršanās Viksnu no slimnīcas aizsūtīja uz Ladogas ezeru. Tur viņi at-

— Biedr Viksna... tas tu?...

Un tad viņš zaudēja samaņu. Droši vien nomira no aukstuma, spēm un nespēka.

No senajām frontes atmiņām Robertu Viksnu iztraucēja telefona zvans:

— Halo!... Runājiet ar Leņingradu!...

Viksna runāja un klausījās, klausījās un runāja. Klausulē atskanēja balss no varonīgās Leņina pilsētas, sīka un vienkārša balss, ko tikko varēja sadzirdēt starp elektriskajiem sprakšķiem vadā un palīgcentraļā dūkoņās. Kāds runāja tik tuvu krievu valodā. Varbūt tas bija fabrikas direktors, viņa palīgs vai inženieris, bet varbūt kāds dežurējošais strādnieks. Viksna nevarēja labi saprast, bet viņam tas tagad bija vienlīga. Galvenais — mašīnas gatavas. Divus mēnešus pirms termiņa gatavas. Rit kopā ar speciālistu brigādi tās dodas uz brāļu republiku, uz Rīgu, uz Viksna fabriku...

Viksna nolika telefona klausuli, ar vienu roku atstūma no platās pieres nokarājušos matu cirtu un raudzījās caur logu uz vakara saulē apmirdzētajiem fabrikas korpusiem.

— Leņingrada nepiekrāpa. Leņingrada, kas tik daudz pati cietusi, kurai vēl tik daudz nesadziedētu rētu, palīdzēja mums. Vai tas nebija tāpat kā toreiz zem Vecās Peterhofas tilta, kad ievainotais leņingradietis norāva apšēju no savas brūces, lai ar to apsietu viņa, gandrīz sveša un nepazīstamā latviešu karavīra, rētas. Nē, ar tādu draudzību varēja ne tikai uzvarēt nāvi. Dzīvi varēja uzcelt — skaistu, laimīgu, lielu un varenu dzīvi...

Viksna izgāja uz ielas un devās mājās.

— Mašīnas! Fabrika strādās ar pilnu jaudu. Piegādes plānu izpildīs, izpildīs un pārsniegs... Dzīve!

Divas nedēļas fabrikā norisa drudzains darbs. Katra mašīna bija jāsaliek, katra skrūvīte jāieliek savā vietā. Jaunās mašīnas palīdzēja uzstādīt grupā speciālistu, kas kāda inženiera vadībā atbrauca no Leņingradas. Telpas bija izbūvētas saskaņā ar iepriekš atstātiem aplēsumiem un zīmējumiem. Darbs labi veicās, un inženieris Viksna ar partorgu Miezi bija apmierināti.

— Es teicu, ka nepiekrāps, — uzvaroši sacīja Mieziš un paskatījās direktora acīs.

— Ej, ko tu! Vai tu domā, ka es tā nopietni sacīju? Sirds bija nemierna, gribējās ātrāk iedarbināt fabriku, tāpēc tā. Leņingradiešus es pārāk labi pazīstu, lai par tiem šaubītos.

Leņingradas speciālistu brigādes vadītājs inženieris Lopatkins kopā ar fabrikas direktoru Viksnu augu dienu pavadīja fabrikas jaunajā nodalā.

— Kā jūs iespējāt tik īsā laikā visu pagatavot? — jautāja Viksna. — Taisni ticēt negribējis. Divus mēnešus pirms termiņa!...

— Kā iespējām? — mierīgi atbildēja Lopatkins. — Atklāti runājot, daudz esat palīdzējuši arī jūs paši.

— Mēs paši? — brīnījās Viksna. — Tas ir... Kā jūs to domājat?

— Gluži vienkārši. Tik dedzīgi kā pie pasūtījuma jūs republikai fabrikas kolektīvs strādāja pirmo reizi. Tas bija vienkārši apbrīnojami.

— Nu, un? — neatlaidīgi jautāja Viksna.

— Strādnieki bieži atcerējās latviešu strēlniekus, kas mūsu pilsētas vislielāko briesmu brīdī piecu pie pleca ar viņiem cīnījās pie Leņingradas. Un to, lūk, tik viegli nevar aizmirst. To vispār nevar aizmirst. To neaizmirsīs...

Viksna kļuva domīgs. Viņš gribēja runāt, gribēja stāstīt par to, ka arī viņš bijis tur. Viņš gribēja pateikt, ka arī viņš ir bijis viens no tiem, kas bija gatavs krist par šo slaveno Krievzemes pilsētu, ka Ladogas ezera ledos modri sargājis Dzīvības ceļu. Bet viņu pārņēma savāda neveiklības sajūta, un vārdi iespiedās kaklā. Tag varēja izklausīties kā lielbā. Ko tad viņi, šī mazā latviešu saujiņa, patiesībā varēja palīdzēt.

Inženieris Lopatkins, it kā uzmanīdam direktora Viksna domas, turpināja:

— Jums varbūt tas līksies savādi. Bet ja jūs būtu bijuši mūsu pilsētā, tad jūs saprastu. Redziet tur to mūsu fabrikas tehniķi, — viņš rādīja uz darba nogrimušu stāvu, kas pētīja zīmējumus un deva norādījumus strādniekiem, kuri montēja kādu sarežģītu mehānismu. — Viņš lūgšus lūdzās, lai viņu ieskaita speciālistu brigādē, kas brauca skums palīgā. Visu laiku ar savu brigādi viņš bija sacensības priekšgalā. No malas noskatoties, varēja likties, ka viņš taisa nevis mašīnas, bet pavardu sava brāļa mājai. Invalids, ložu caururbts kā siets, bet strādā par desmitiem. Un tādu darba varoņu mums ir daudz...

Viksna pacēla acis uz sīko, zaļā karavīra blūzē tērpto stāvu. Viņu skati sastapās. Bet jau nākamajā minūtē eļļas plankumiem un sīkiem bārdas rugājiem pārklātā seja atkal noliceās pār kādu mašīnas detaļu.

— Vai patiešām?... — Viksna jautāja pats sev un aprāvās. — Nē, nē — tas nevar būt. Vai tad nu mazums cīnījās pie Leņingradas. Nāvēi var spītēt, bet no mironiem piecelas tikai pasakās. Un Jakovļevs taču mira, mira viņa pašā rokās uz Dzīvības ceļa. Nē, tas nevarēja būt...

Otrā ritā atklāja jauno posmu. Saules staru pielietā telpā zem mirdzoša stikla jumta pulcējās pelēkie darba vīri. Viņi atnāca noskuvuši un tīrās darba drēbēs kā lielās svinībās. Mītnu atklāja partorgs Mieziš. Runāja direktors, brigāžu vadītāji, strādnieki un strādniecīces. Katrs gribēja kaut ko teikt, kaut ko sacīt par nākamo darbu, par piegādes plānu, pateikties tiem, kuru rokām radītas mašīnas, pateikties viņu pašreizējajam darbam un brālīgajam atbalstam.

Un tad runātāju tribīnei tuvojās tas pats sīkais un klusais leņingradietis, par kuru Viksnam bija stāstījis inženieris Lopatkins. Jūtamā pievilcīgs ievainoto kāju, viņš uzkāpa tribīnē un sāka runāt. Viņš stāstīja par savu fabriku, par lielo Stajļa plānu, par to, kā viņi cīnījās, lai sagatavotu mašīnas pirms termiņa. Viņš stāstīja par latviešiem Leņingradas frontē, kas palīdzēja aizstāvēt viņa pilsētu, par kādu latviešu strēlnieku izvilku, kas viņu, smagi ievainotu, izvilka no Ladogas ezera ledainā ūdens...

Viksna paskatījās vienkāršā darba vīra tīrā un gluži noskūtajā sejā. Pierē bija tikko manāma, aizdzījis rēta. Tas bija viņš. Tur nevarēja būt vairs šaubu. Tas bija viņš...

Viksna piecēlās, izstiepa rokas un tuvojās tribīnei.

— Pēteri Fjodorovič!... Tas esi tu, Pēteri Fjodorovič? — čukstēja Viksna.

Runātājs aplūka. Viņa plakstos iekērās tikko jūtamā valgušs. Viņš neticīgi paskatījās Viksnā, bet tad izstiepa tam pretim rokas, strauji apkampa un draudzīgi sīta pa plecu.

— Es, biedr Viksna, es... Ech, veicis frontiniek!

Tā viņš tur stāvēja un vairāk netelca ne vārda. Vārdi izlikās pārāk skali un neizteiksmīgi, lai varētu pateikt viens otram to, ko viņi sajuta. Pirmo reizi Viksna acu priekšā visā pilnībā atvērās izcīnītās uzvaras lielums, padomju cilvēka vienkāršās dvēseles cēlums, lielā draudzība, kas viņus saistīja vienā varenā darba saimē un kas bija stipra un nesagraujama — kā Leņina pilsēta traģiskajās blokādes dienās.

Strādnieki izklīda pie mašīnām. Viņu sejas apstaroja savāds mirdzums. Inženieris Lopatkins nospieda motora kloķi. Sāka griezties transmisijas, iesāka slidēt spidīgās siksna, iedūcās mašīnas.

— Labi, — sacīja Jakovļevs, — skaistiem noglāstīdamos dūcošās mašīnas. — Uzvarējām, brāl, un tagad strādāsim!

— Labi, — atteica Viksna. — Tagad strādāsim! Roku rokā strādāsim kā toreiz un uzvarēsim!

Fabrika dzīvoja, dzīvoja atkal lielā un pilnkanīgu dzīvi. Sākās jauna darba diena.

AUGSTĀKU IDEJISKO LĪMENI MĀKSLINIECISKAJAI PAŠDARBĪBAI

Loti levērojams faktors tautas komunistiskā audzināšanā ir mākslinieciskā pašdarbība. Mūsu republikā ir desmiti dramatisks, muzikālo, kora un tautas deju kolektīvu, kuros iesaistītas plašas darba lauku masas. Tautas mākslinieciskās pašdarbības republikaniskajā skatē redzējām daudz stipru talantu visos mākslas veidos, redzējām, cik spēcīgi uzplaukst mūsu tautas māksla taisni tagad, pēc lielās uzvaras pār cilvēces un viņas kultūras ienaidnieku — fašismu.

So vērojam tautas mākslas spēku, kas kļūst arvien lielāks, nedrīkstam šobrīd atļaut pašpilsē. Nedrīkstam ne brīdī aizmirst mākslinieciskās pašdarbības galveno uzdevumu, to, ka tai jāceļ darba lauku idejiski kulturalis līmenis, jāaudzina darba laucis komunisma ideju garā, jāvirza masu enerģija uz jauniem sasniegumiem saimniecības un kultūras laukā.

Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi ne brīdī nedrīkst aizmirst, ka padomju māksla nav pašmērķis, nav māksla mākslai, bet tā ir cieši saistīta ar tautas dzīvi. Tās vajadzība un uzdevumi. Tādēļ tā ir aktuāla, virzosa un orgānizējoša māksla, kas ar saviem īpatnējiem līdzekļiem palīdz celt dzīvi. Lūk, šāda māksla jāradā mākslinieciskās pašdarbības kolektīvos. Katram mākslinieciskās pašdarbības kolektīva vadītājam, kolektīva dalībniekam jāapzinās, ka viņa darbs tikai tad būs vērtīgs un paliekošs, ja tas sekmēs visas tautas darbu. Šodien šis visas tautas darbs ir — piecdienu plāns. Sekmēt šī lielā darba plāna realizāšanu — tam jākļūst par mūsu mākslinieciskās pašdarbības kolektīva galveno uzdevumu. Lai mākslinieciskā pašdarbība varētu izpildīt šo uzdevumu, pirmais priekšnoteikums ir — mākslinieciski un idejiski augstvērtīgs repertuārs. Mūsu darba laucis šodien vairs nevar apmierināt tikai Blaumani un Vulfu, ar kuru darbiem tik ilgi aizņemti mūsu dramatisksie pulciņi. Nevar apmierināties arī ar to, ka mākslinieciskās pašdarbības kora repertuārs dzirdam tikai tautas dziesmas.

Mākslinieciskās pašdarbības pulciņu repertuāram jāstāsta par Tēvijas kara varoņiem, par mūsu lielo šodien, par priecīgo rītdienu, par darba varoņiem, kas spēcīgi un droši ceļ jauno dzīvi. Mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem savos priekšnesumos jāpārda tautas šādienu uzdevumi un jāaicina tos pildīt. Šai sakarā izsvērās nopietna prasība pēc laikmetīga padomju repertuāra.

Vai mākslinieciskā pašdarbība savā līdzšinējā praksē pildījusi šo uzdevumu un kāds ir tās priekšnesumu repertuārs?

ACP Centrālā strādnieku kluba 6. jūlijā izpildītāja mākslinieciskās pašdarbības programā, kurā piedalījās 7 dažādu žanru kolektīvi, no 34 izpildītiem programmas numuriem tikai 3 bija padomju autoru darbi. Gandrīz nemaz padomju komponistu darbus nav iestudējis kluba simfoniskais orķestris. Vēl nepiemērotāks ideoloģiskā ziņā ir darba vietu mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu repertuārs. Tā LVU dabūtinātu fakultātes pašdarbības pulciņš pat vēlēšanu iecirkņos sniedza programmu, kurā bija tikai dažas tautas dziesmas,

Vulfa «Grietēna liktenis» un čigānu deļa, Būvstrādnieku Centrālā kluba mākslinieciskās pašdarbības kolektīvs 13. un 16. jūnijā uzstājās klubā rīkotajā koncertā Miera dārzā. Koncerta programā bija šādi priekšnesumi: Kvasnicka komedija «Notikums ar grāmatvedi», tautas dziesmas inscenējumi «Tautiešam apsolījumi» un «Zaļā krūze». Laikmeta elpu nejut arī fabrikas «Boļševička» drammas kolektīva repertuārs. Divu gadu laikā tas iestudējis un izrādījis šādus darbus: «Nebēdnieki», «Sestdienas vakars», «No saldēna pudeles». Nav labāks arī kora repertuāra stāvoklis. Fabrikas «Parīzes komūnars» kora repertuārs tikai dažas padomju dziesmas, VEF kora repertuārs no 15 iestudētiem tikai 4 padomju dziesmas. Tā Būvstrādnieku Centrālā kluba kolektīvs 18. maijā izpildīja sekojošo programmu: «Matrožu deļa», tautas dziesmu monologs «Vai dievi, kas es kļūšu...» un «Skuķis bez tautieša», Middletona «Nēģeru sapnis», Hendersona «Lotospūķe», Paluhi «Honorolu mēnesnica». Jāpiezīmē, ka šo bezidejismu apstiprinājusi izrāžu un repertuāra kontroles daļa, bet kluba direktors Arvids Dubovs šo bezsaturīgo un kaitīgo programmu reklamējis kā izcila koncerta programmu.

Satiksmes un transporta trestā tikai nesen sācis darboties jaukts koris. Pagaidām kora repertuārs ir šādas dziesmas: «Tumšā naktē, zaļā zālē», «Tricē kalni, skanēj mežā», «Maldji» (Skalbes teksts), «Bezdelīgā aizejot» (Ausekļa teksts), «Kad pārņāksi bālelīn».

Negribas ticēt, ka tikai repertuāra trūkuma dēļ kora diriģents Emīls Pende nevarēja iemācīt korim nevienu padomju komponista dziesmu, ja tajā pašā laikā Rīgas I. piils. slimnīcas kora repertuārs puse ir padomju komponistu dziesmas, bet Ventspils Centrālā kluba koris dzied visas jaunās padomju dziesmas.

Šis bezidejiskums un atrašanās no dzīves izpaūzas ne tikai mākslinieciskās pašdarbības repertuārā, bet arī citos darba vietu un arod biedrību klubū sarīkojumos.

Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu repertuāra zemais mākslinieciskais un idejiskais līmenis ne tikai kolektīvu vadītāju vaina. Izšķirīga nozīme šai ziņā arī tam apstāklim, ka ļoti maz šādienu aktuālo repertuāra. Republikaniskais Tautas mākslas nams savas darbības pusotra gada laikā sagatavojis un nodevis mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu līetošanā tikai 2 pašdarbības repertuāru krājūmus. Tajos, starp citu, ievietoti arī seši dramatisksie sacerējumi. Arī šo mazumu nevaram pieņemt bez iebildumiem. Pašdarbības krājūmā Nr. 1 ievietots Jāņa Zīģura viencēliens «Zelta laikmets», kurā darbojas profesors, SS oficiēris Klote un bibliotekare Irma. Lūk, šī viencēliena beigās:

Profesors kaut ko nomurminā, bet tad pēkšņi paceļ smago grāmatu un sit vācietim pa galvu. Klote pakrīt, un profesors kā ārpātīgās metas rīgam virsū un sit, kamēr Irma satver viņa roku. Profesors pagriež pieris sakūšās, nedzīvas acis un grip sist Irmai, tad atjēdzas: Ko es izdarīju? Nogalināju cilvēku. Čukst Tāru nesmu samnins, tagad... Irma: dveš: Zvēru, plēsoni. Dzird

talumā «arā» saucienu. Mūsējie nāki Savijnota: Profesor — zelta laikmets nāki!

Profesors sabrucis: Zelta laikmets? Mūsējie?.. Ar cerību paceļ zilās nevainīgās acis. Vai viņi atdos manu meitiņu?

Skaidrs, ka šādā veidā uzrakstītu viencēlienu, kurā profesors ar zilām nevainīgām acīm ar grāmatu nosit SS oficiēri, kurš pie tam pat nedomā pretoties, nevarēs ļabi nospēlēt pat profesionālie aktieri, jo viencēliens neīst, nemāksliniecisks. Un kad to sāk izrādīt pašdarbības ansamblis, skatītājos rodas autora nodomiem pilnīgi pretējs iespaids, kā tas pierādījās Ventspils arīnka pašdarbības skatē, jo skatītājus, protams, nevarēja pārliecināt profesora ar zilām nevainīgām acīm mēģinājumus nosit ar grāmatu vācu oficiēri. Tāpat nav saprotams, kādēļ republikaniskais Tautas mākslas nams Pašdarbības krājūmā Nr. 2-3 ievietojis Potjomkina viencēlienu «Ar siltu vēju». Šim viencēlienam nav nekāda idejiska satūra, tā ir neizdevusies vodevīļa, kur viss notiek par neko. Vai tā vietā nevarēja atrast un pārtulkot idejiski saturīgāku darbu? Vispār republikaniskais Tautas mākslas nams līdz šim mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem nav sniedzis ne metodisku, ne arī idejisku palīdzību. Kultūras izglītības iestāžu komitejai nekavējoties jārevidē savas attiecības ar Tautas mākslas namu, aktivizējot tā darbību.

Daudz lielāka vēriba mākslinieciskās pašdarbības repertuāram jāvelti arī Latvijas Padomju rakstnieku un komponistu savienībām.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības dramatisksajai sekcijai jāatceras VK(b)P CK lēmums «Par dramatisks teatru repertuāru un par līdzekļiem tā uzlabošanai», kurā teikts: «Nepieciešams, lai visi rakstnieki, kas spējīgi radīt dramaturģiskus darbus, aktīvi rādōšs iekļautos svarīgajā teatru repertuāru radīšanas darbā, kas ar savu kvalitāti atbilstu laikmetīgajam skatītājam».

Latvijas Padomju komponistu savienībai pēdējais laiks radīt laikmetīgu repertuāru korim, orķestrim u. c. mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem. Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi šodien ir ļoti pateicīgi Nopelniem bagātiem mākslas darbiniekiem Jēkabam un Jēzepam Medņiem, komponistam J. Ozoliņam par padomju repertuāru un metodisko palīdzību, bet gaida jaunus laikmetīgus darbus arī no P. Barisona, L. Garūtas, L. Reinholdes u. c. komponistiem. Pilnīgi jāpārkārto savs darbs Valsts izdevniecības Nošu un muzikālās apgādam, jo nav ciešams tāds stāvoklis, ka notis, pirms tās izdod, nogul izdevniecībā mēnešiem un pat vairāk nekā gadu. Tāpēc arī rodas tāds stāvoklis, ka, piem., Jēzeps Medņis uzrakstījis vairāk nekā 30 jaunu dziesmu par aktuālo tematiku, bet Nošu apgāds izdevis tikai 5 dziesmas. J. Ozoliņš 1946. gada uzrakstījis vairāk nekā 50 jaunu dziesmu, starp tām daudzas masu dziesmas, dziesmas bērniem un jaunatnei, bet iespīestas tikai divas. Skaidrs, ka, strādājot tādos tempos, Nošu apgāds arī turpmāk nevarēs sniegt mūsu pašdarbības kolektīviem padomju repertuāru. Mākslas lietu pārvaldei, Komponistu un Rakstnieku savienībai un republikaniskajam Mākslas namam nekavējoties jāatrisina mākslinieciskās pašdarbības repertuāra jautājums, lai dotu iespēju mūsu tautas mākslai ieskanēties pilnā balsī.

KO MŪSDIENU LAUKU SKATĪTĀJS NO TEATRA UN DRAMATURĢIJAS

VK(b)P CK š. g. 14. un 26. augusta lēmumi par literatūru un teatru un sakarā ar tiem notikušās mākslas darbīnieku sanāksmes un rezolūcijas, pēdējā laikā asiē kritiskie raksti presē — viss tas ikvienam rakstniekam un skatuves māksliniekam, kā arī citu kultūras dzīves nozaru darbiniekiem liek daudz ko pārdomāt. Jāielūkojas dziļāk sevi un savā darbībā, jāpārver tā, jārod atbilde uz jautājumu — vai ir lets kopsoli ar visu tautu tās lielajā celtniecības darbā? Diemžēl, atbilde bieži vien izrādās negatīva.

So pārsprīdumu rezultātā Valsts Ceļojošā teatra vadība augusta beigās savām uz laukiem izbraucošajām trupām deva līdzi skatītāju aptaujas lapas, gribēdama tādā kārtā tieši saklausīt tautas balsi, plašo skatītāju masu šādienu prasības. Aptaujas lapā jāatbild četri jautājumi: 1. Jūsu domas par redzēto lugu. 2. Jūsu domas par lugas iestudējumu un aktieru spēli. 3. Kādas padomju un klasiskās literatūras darbus Jūs turpmāk vēlētos redzēt uz skatuves? 4. Kādas temas, pēc Jūsu ieskata, vajadzētu tuvākajā laikā apstrādāt latviešu padomju dramatisksajiem rakstniekiem?

Pirmā aptaujas lapu serija jau spējsnīgt visai uzskatāmu ainu. Atbildes uz diviem pirmajiem jautājumiem var vairāk interesēt tikai pašus Ceļojošā teatra laucis un likt tās ievērot turpmākajā darbībā; zīmigs ir šo vērojamo sprieduma asums, tāpat stiprā mērā manāmā uzveres vienādība, kas konstatējama gan attiekmē uz darba idejisko traktējumu, gan atsevišķo personāžu tēlotāju veiksēm un trūkumiem. Tātad jauns apliecinājums tautas pareizajai mākslas patiesības nojautai, veselīgajai gaumes izjūtai.

Atbildes uz trešo un ceturto jautājumu toties ir atbildes uz to, ar ko patlaban nodarbināts ne viens vien teatra vadītājs un rakstnieks: kā tagad jāizrādā? kas un kā jāraksta?

No latviešu padomju autoriem visvairāk pieprasījuma pēc Viļa Lāča darbiem. Konkrēti min «Vedeklu», «Zvejnieka dēlu», ieteic dramatisēt Lāča stāstu «Nākotnes kalēji» vai arī vienkārši atzīmēt — «kādu» Lāča darbu. Tāpat virkne pieprasījumu pēc Tautas rakstnieka, Staļina premijas laureata Andreja Upiša darbiem, tieši nosaucot «Peldētāju Zuzannu». No krievu padomju autoriem prasā Katajeva «Māj seigā bura vientuļiga». Atzīmē

KONCERTS CĒSĪS

Š. g. 8. septembrī Cēsu kultūras namā notika liels koncerts, kurā piedalījās Staļina premijas laureate E. Pakule, Latvijas PSR Nopelniem bagātā māksliniece A. Dakšova un Konservatorijas docente H. Brauns.

Šie ievērojami mākslinieki ar savu augstvērtīgo muzikas izpildījumu ar-

DRAMATISKĀ STUDIJA JĒKABPILĪ

Lai popularizētu tautā māksliniecisko pašdarību, veicinātu tās uzplūkumu un virāto mākslinieciskās pašdarbības dramatisks kopu zināšanas

skatuves mākslā, Jēkabpils kultūras nams noorganizējis dramatisks studiju. Studiju vadā LPSR Valsts Latgales teatra aktrise Berta Grāvīte.

LATVIEŠU TĒLI NIKOLAJA OSTROVSKA DARBĀ

Romanā «Kā rūdiņā tērauds» Nikolajis Ostrovskis vairākkārt zīmējis latviešu tēlus — latviešus, pilsoņu kara dalībniekus, Ukrainā 1917.—1920. g.

Starp šiem tēliem mināmi — vecais boļševīks čekists Jānis Litke, viņa dēls šoferis Hugo, aktīva Latvijas kompartijas darbiniece Marta Lauriņa, čekists Burmeisteris un pagrīdnieks Egļītis. Visus viņus autors veidojis simpātiskās, siltās krāsās, kā pozitīvus tēlus. Noteiktība, pašizlīdzība, dvēseles skaidriība un, vispirms, uzticība revolūcijai ir viņu raksturīgākās īpašības. Aprakstīdams akciju, kuras mērķis bija novērst baltgvaru sacelšanos Šepetovkā, Ostrovskis starp pārējiem šīs akcijas dalībniekiem ievada abus Litkes — tēvu un dēlu.

«Hugo Litke bija kā sasprindzināta redze. Rokās saplūda kopā ar stūri — pa labi, pa kreisi. Ahā, lūk, kur bija vajadzīgs, viņa, Litkes, pārgalvīgais brauciens! Nevienam nenāks ne prātā uzbāzt tam divas naktis arestā par neprātīgiem pagrīezieniem.

Un Hugo lidoja pa ielām kā meteoris. Zuchrajs (operācijas vadītājs) sacelšanās novēršanā — L. V.), ko jaunais Litke vienā acumirkļi pārsvēda no vienas pilsētas malas otrā, nevarēja neizteikt savu atzinību: — Ja tu, Hugo, šodien, tā braukdams, neviena neaizlaidīsi kapā, tad rit saņemsi zelta pulksteni... Hugo tikai atjokojās. Viņš domāja, ka par tamīdīgiem pagrīezieniem daudzas dienas darbit... Boļševīku darbības plānā ietilpa ne

tikai novērst sacelšanos, bet arī notvert sazvērniekus. Šādā nolūkā vecais Litke dodas uz vienu no sazvērnieku lizdām — uz namu, kurā dzīvoja kāds Cīrberts. Pēc čekas ziņām, šim cilvēkam piekrieta ievērojama loma balto sazvērētībā, pie viņa glabājās to oficiēru družīnu saraksti, kurām vajadzēja piedalīties sacelsmē. Litke atrbrauc, lai arestētu Cīrbertu, bet dzīvokli, kura logi bija dārza pusē un dārzs iezogots ar mūra sētu, Cīberta nav. Pārmeklējot dzīvokli, Litke atrod sazvērnieku sarakstus un adreses. Pavēlējis norīkot slēpni, Litke mirkli kavējas pie gaida, apskatīdams atraštos materiālus. Šis mirklis izrādās liktenīgs.

«Dārzā sardzē stāvēja jauns kursorants. Viņš redz apgaismoto logu. Nepatikami tā stāvēt šeit vienam stūri, mazliet baigi. Viņam pavēlēts novērot, kas notiek aiz sienas... Bet griibas tā kā pietiet pie loga, paskatīties... Litke ātri pievāca papirus un taisnāgs atstāt dzīvokli. Šīni momentā virs mūra sētas parādījās ēna. Cilvēks virs sētas redz sargu un to otru, kas istabā... Ar kāku veiklību ēna... piezagās upurim, atvēzējās, un — kursorants sabruka. Viņa kaklā līdz rukurim bija ledurts jūrnieka kortīka asmenis... Sāviens dārzā deva signālu laudim, kas bija ielenkuši kvartālu. Zābakiem klauudzot, namā ieskrēja seši vīri. Noliektu, asinīm slācītu galvu uz gaida, krēsli sēdēja mirušais Litke. Čeka zaudēja Jāni Litki, veco boļševīku, republikas uzticīgo sargu.»

Posteņa modriības trūkums bija iemesls Jāņa Litkes bojā ejai. Litke iet bojā, atrazdamies kaujas postenī. Bet viņa lieta uzvar: «Dokumentus ienaidnieks nedabūja savās rokās. Pie klostera sienas atskānēja steidzīgi šāvien. Slepka, nolēcis uz ielas, atšaudīdams bēga Lukjanovas klājuma virzienā. Bet neaizbēga: viņu pānāca kāda lode. Visu nakti notika vispārējas kratīšanas. Siltiem mājās grāmatās pēriepierakstīti cilvēku ar aizdomīgiem dokumentiem un ieročiem bija nogādāti čekā. Tur strādāja komisija, kas izmeklēja, šķiroja. Sacelšanās bija novērsta...»

Latviešus, pilsoņu kara dalībniekus, Ostrovskis tēlo ne tikai kaujas epizodās, bet arī pēckara, miera laikā apstākļos, sanatorijās, kur Pāvels Korčagins sastopas ar latvieti Martu Lauriņu.

«Martu Korčagins uzskatīja par komjānieti. No pirmā acu uzmetiena domāja, ka tai var būt ap deviņpadsmit gadu. Liels bija viņa pārsteigums, kād kādreiz sarunā ar Martu viņš dabūja zināt, ka tai ir trīsdesmit viens gads un viņa ir bijusi viena no aktīvākajām Latvijas kompartijas darbiniecēm. Astoņpadsmitajā gadā baltie viņai bija piesprieduši nāves sodu nošaujot, bet tūlīt pēc tam Padomju valdība Martu kopā ar citiem biedriem bija apmaiņījusi. Patlaban viņa strādāja «Pravdā» un tāni pašā laikā beidza augstskolu. Kā sākas viņu tuvināšanas, to Korčagins nepamanīja...»

«Vakaros sanatorijas istabā Nr. 1.

Levs Vaisenbergs

MASKAVAS TEATRU SEZONA

Atgriezušies no atvaļinājuma un sākuši darboties Maskavas pilsētas izpildkomitejas teatri.

8. septembrī sākās ziemas sezona Kamera teatri. Teatris turpina V. Panovas lugas «Olga Gribanovaiestudēšanu. Pēc tam teatris sāks iestudēt J. Štoka lugu «Igu rags».

Maskavas dramatisks teatri ziemas sezona sākās 10. septembrī. Teatris rāda jauniestudējumus — L. Leonova lugu «Zelta kariete» un Šekspīra — «Hamletu».

10. septembrī sāka darboties arī Saitiras teatris. Septembra beigās teatris izrādīs K. Simonova un V. Dičovična komediju «Draugi paliek draugi». Oktobra revolūcijas 29. gadadienā teatris rādīs V. Katajeva komediju «Laiks, uz priekšu!»

Čigānu teatri «Roman» sezona sākās 15. septembrī. Oktobra revolūcijas 29. gadadienā teatris gatavo I. Roma-Lebedeva lugu «Vinogu svētki» — par čigānu kolchoza atdzimšanu pēc Tēvijas kara.

Maskavas Jaunātnes teatris, kas sāka darboties 12. septembrī, gatavo M. Ailgeres «Pasaku par patiesību». Pēc tam teatris rādīs A. Arbuzova inscenējumu pēc I. Turģeneva romana «Priekšvakarā».

Maskavas Padomes teatri izrādīs sāksies 22. septembrī. Teatris izrādīs A. Safronova lugu «Kādā pilsētā». Teatra turpmākie inscenējumi — Fonvizina «Pusaudzis» un A. Krona jaunā luga «Otrās elpas vilciens». Gada beigās teatris izrādīs M. Gorkija «Fomu Gordejēvu» N. Mordvinova inscenējumā.

Liepājas Muzikāli dramatiskais teatris jaunajā sezonā

Principi un norādījumi, kas izteikti VK(b)P CK 26. augusta lēmumā «Par dramatisko teatru repertuāru un par līdzekļiem tā uzlabošanai» neapšaubāmi kļūs arī par Liepājas Muzikāli dramatisko teatru cēlā rādītājiem tā turpmākajā jaunrades darbā.

Teatra jaunās sezonas repertuārā centrālā vieta ierādīta laikmetīgām padomju lugām. Teatra dramatisks kolektīvs režisora b. Kopsēdā vadībā sācis iestudēt A. Grigūļa jauno lugu «Kā Garpēdēta vēsturi taisīja», kuras pirmizrāde sagaidāma jau nākamajā mēnesī. Mākslinieciskā vadītāja K. Pētā vadībā kolektīvs sagatavo Gorkija «Barbarus». Tik liela veriena iestudējumu kā šis teatra dramatisks kolektīvs gatavo pirmo reizi, bet saņēmuši, kas gūti krievu klasiskās dramaturģijas

skatē, ir droša kāla, ka Gorkija «Barbari» būs labākais no visiem Liepājas Muzikāli dramatisko teatra uzvedumiem šīn sezonā. Galvenajās lomās būs N. Mūrnieks, E. Beķere, E. Rozentals, A. Silnovska, I. Mitrevice un citi. Dekoratīvo ietērbu gatavo skatuves gleznotājs A. Dzenis.

Bez tam šīn sezonā teatra dramatisks ansamblis iestudēs vēl brāļu Turu un Šeipina lugu «Nakts radio», bet jaunatnei režisora b. Lūsena vadībā sagatavos A. Brodeles lugu «Talka» un Fr. Rokpeļa lugu «Gaisma».

Operas kolektīvs pašlaik pabeidz Čaikovska operas «Jevgeņijs Oņegins» inscenējuma darbus. Operas pirmizrāde notiks jau šī mēneša beigās. Līdzšinējie mēģinājumi liecina, ka dirigenta K. Bunkas un režisora Z. Kopsēdā vadībā šis Čaikovska darbs izvērties par lielu māksliniecisku notikumu. Kā otro operas uzvedumu liepānieki redzēs Rosini «Sevilas bārdzini» jaunā dirigenta Aleksejeva muzikalajā vadībā un P. Latiševa režijā. Figaro lomā M. Fišers, Almaviva — V. Alševskis, Rozina — H. Strause, Bazilio — E. Majors un Bentolio — A. Tīlers. Sagatavos arī Verdi operu «Traviata».

No operētēm Liepājas Muzikāli dramatisks teatris savā repertuārā uzņēmis Aleksandrova «Mana skaistule». Bez tam teatris sniegs vairākus vietējo solistu un viesu koncertus. Vairāki koncerti un izrādes paredzēti arī citās apriņķu pilsētās un pagastos.

Arv. Dukurs

Latvijas padomju muziku viesošanās Charkovā

LPSR Nopelniem bagātā māksliniece, Staļina premijas laureāte E. Pakule, LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbiniece A. Daškova un pianists doc. H. Brauns šovasar koncertēja vairākās Ukrainas PSR pilsētās — Charkovā, Kijevā, Dņeņpropetrovskā u. c., propagandējot latviešu muziku. Charkovas Komunistu savienības sarakotajā saktikšanās vakarā doc. H. Brauns nolāsīja referātu par latvju muzikas attīstības gaitām, sasniegumiem un muzikas dzīvi šodien. Līdz šim no mūsu komponistiem charkovieši bija pazinūši vienīgi Jāzēpu Vitolu (dažas viņa dziesmas arī pašlaik ir repertuārā).

Mūsu mākslinieku interesi sevišķi saistīja dziesmas balades: Tica

«Gandzja», Zuka «Mana dzimtene», Gaidamaka «Donavas upe», Klebanova «Ciganietes stāsts». Bez tam mūsu komponisti noklausījās Tica trio (liriska, dramatiska un heroiska poema), Zuka vijoles gabalus un virkni estrades un masu dziesmu.

Gandrīz visiem šiem darbiem raksturīga harmoniska valoda un ļoti patstāvīgs, atbildīgs pavadījums.

No lielām formām minami: Klebanova simfonija, kas veltīta «Babij jar» noslepkavotiem fašistu upuriem — tās pēdējā daļā ieskanas arī sievietes balsis bez vārdiem. Autors sarakstījis arī kvartetu un baletu «Aistjonoķ»; Nachabina simfonijas, deju svīta ar tautas dziesmu melodijām; Borisova kvartets,

simfoniska poema «Karmeljuk», Dagestana svīta orķestrim; Barabašova simfoniska poema pēc Puškina poēmas «Vara jātnieks» motīviem un klavieru sonāta.

Visi šie komponisti strādā Charkovas valsts konservatorijā, bet Gaidamaks ir Radiokomitejas priekšsēdētājs.

Doc. H. Brauns demonstrēja mūsu skaņražu: Alfr. Kalniņa, Jāz. Vitola, J. Mediņa, J. Ivanova, L. Garūtas, A. Zilinska un J. Kepiša kompozīcijas klavierēm, ar ko guva dzīvu atziņu. Bija izteikta noteikta vēlēšanās drīzumā noorganizēt kompozīciju apmaiņu starp Rīgu un Charkovu, kas tuvinātu abu brāļu tautu komponistus visistākajā mākslas sadraudzībā. M. Z.

Martins Andersens-Nekse PELLE IEKAROTĀJS I DAĻA

Valsts izdevniecībā drīzumā iznāks M. Andersena-Nekses romāna «Pelle iekarotājs» I daļa «Bērnis». Vāku zīmējis O. Kalējs.

VALSTS JAUNĀTNES TEATRS VENTSPILĪ

7. septembrī Ventspilī viesojās Valsts Jaunatnes teatris ar Malugiņa lugas «Vecie draugi» uzvedumu krievu valodā. Lugu inscenējis režisors B. Praudinš. Ventspils skatītājiem patika ansambļa spēles viengabalainība.

FILHARMONIJAS SIMFONISKO KONCERTU SEZONAS ATKLĀŠANA

Latvijas PSR Valsts filharmonija, sadarbībā ar Radiokomitejas simfonisko orķestri, pirmdien sāka savus simfoniskos koncertus. Tādi paredzēti arī turpmāk ik pirmdienas. Ja šie nodomi realizēsies, lai gan īpaši «Latvju zeme» atskaņojuma fugētajā vidusposmā un kodā varēja vēlēties tirāku ritmisko ansambli.

Koncerta pirmajā daļā kā soliste piedalījās Staļina premijas laureāte, Nopelniem bagātā mākslas darbiniece Elfrīda Pakule. Ievērojamā māksliniece ar lielu vokālu meistarību dziedāja zvaniņu ariju no Deliba operas «Lakmē» un Rozinas ariju no Rosini «Sevilas bārdzini».

Koncerta smagums bija Jāņa Ivanova 5. simfonija. Darbu pēc tā pirmā atskaņojuma Latvijas Padomju komponistu savienības plenuma koncertos sāgāda pavasari novērtēja kā izcilu parādību mūsu jaunākajā lielformas muzikā, bet atzīmēja arī zināmu tā problemātiskumu, īpaši uzbūves ziņā, uzsverot fragmentarisku, epizodisku tā muzikālo domu attīstību.

Mums šķiet, ka šis iebildums pret simfoniju lielā mērā revidējams. Simfonija ietver sevī milzumu tematiskā materiāla, autors bieži tajā rīkojas ne tik daudz ar vienas vai dažu tematu motivisku izstrādājumu, cik ar polifoniskiem līdzekļiem, temu pretstatījumiem. Nevar noliegt, ka šī muzikālā būve neatīstītos vienoti, organiski; simfonijā ir liela, plaša muzikālo domu un veidojumu, eļpa. Savas muzikālās valodas jaunuma ziņā simfonija pieder mūsu muzikas drosmīgākajiem darbiem. Tās saturs ir liela dinamiska spēka pilns, savā episkajā varenumā un nopietnā izjūtu pamattoni vietām atgādina Borodina varosimfonijas skaņu tēlu raksturu. Simfonijas domas ir skarbas, cietais, zināmā mērā tai visumā trūkst pletiekami spilgta gaismas kontrasta, īpaši simfonijas finals nezaug pietiekamā kāpinājumā pret visu simfonijas celti, lai gan pašā kodā saslejas grandiozā kulminācijā. Nepārprotami, ka simfonija nes sevī arī konkrētu filozofiski idejisku domu, ko autors vēl nav gribējis jēdzieniski iztulkot.

Radiokomitejas orķestris un dirigents Leonīds Vigners ļoti daudz darījuši šā tik sarežģītā darba popularizēšanai. Taisni šis tagadējais pilnīgākais, tehniski un domu satura ziņā ļoti izprastais un izjustais tās atskaņojums simfoniju arī klausītājam nostādīja jaunā gaismā.

Jēkabs Vitoliņš

Mūsu tēlotāja māksla šodien — «Cīņas» redakcija rīko pirmdien, 1946. g. 23. septembrī, pl. 18 «Cīņas» zālē, Blaumaņa ielā 38/40, mākslinieku, kulturas darbinieku un «Cīņas» lasītāju disputu par temu — Mūsu tēlotāja māksla šodien. Referents LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieks A. Lapiņš. Aicināti visi interesenti. Ieeja brīva.

LVU Filoloģijas fakultētē šajā mācību gadā prof. R. Egle vada spec. kursa semināru «Tulkojuma teorija un prakse». Tā kā šai priekšmetā galvenām kārtām paredzēta praktiska nodarība literāro un sabiedrisko zinātņu darbu tulkošanā, tad seminārā ar fakultātes dekanāta atļauju var piedalīties arī ieinteresētas (iestāžu vai organizāciju rekomendētas) privatpersonas. Nodarības notiek piektdienās no plkst. 17.15—19.00.

ANDREJS UPITS

NOVELU IZLASE

Valsts izdevniecība sagatavojusi izdošanai Staļina premijas laureāta Tautas rakstnieka Andreja Upiņa Novelu izlasi. Krājumā 29 noveles (1903.—1943.).

KINO ŽURNALS Nr. 35

Rīgas kino kronikas studijas jaunākais kino žurnāls (Nr. 35) vispirms iepazīstina skatītājus ar to, kā mūsu republikas galvaspilsētā Rīgā salūteja par godu Uzvaras svētkiem pār Japānu. Operatoriem K. Stankevičam un L. Gaigalam samērā veiksmīgi izdevies parādīt uz ekrāna artilērijas zāles un krāšņās raķetes Rīgas naksnīgajās debesīs.

Operatore I. Kasatkina nofilmējusi sarkankarogotos labības vezumus Līgates pagastā. Šai darbā viņa nav aprobežojusies vienīgi ar labības pieņemšanas punkta darbības filmējumu, bet parādījusi arī tuvāk tos darba zemniekus, kas savas saistības ar valsti labības piegādē izpildījuši pilnos apmēros un nekavējoties.

Operatore Kasatkina filmējusi arī LPSR Nopelniem bagātā kulturas darbinieka profesora Paula Dauges apbedīšanu Raiņa kapos. Redzam daudzus pavadītājus, kuru priekšgalā Latvijas Komunistiskās (bolševiku) Partijas Centrālās Komitejas, valdības, mācības iestāžu un sabiedrisko organizāciju pārstāvji. Iespējams tiešām tāds, ka darba ļaužu sirdīs nekad nezdus atmiņa par dedzīgo bolševiku un cīnītāju par komunisma uzvaru.

Komjauniešu darbu Rīgas ostā rāda operators V. Mass. Var pārnest operatoram, ka viņš to parādījis pārāk skopos vilcienos.

Mācību gaitu sākumu Rīgas skolās filmējis operators L. Gaigals. Uz ekrāna redzam visjaunākos skolēnus — pirmās klases audzēkņus, kas sāk ar mazo vienreizvienu, bet ar laiku kļūs inženieri un mākslinieki, agronomi, rakstnieki un arhitekti, kas virzīs tālāk mūsu dzimtenes saimniecības un kulturas attīstību.

Kino žurnāla montažu prasmīgi veicis režisors N. Karmazinskis. P. P.

VENTSPILS VALSTS MUZIKAS SKOLAS ATKLĀŠANAS KONCERTS

Uzsākot otro mācības gadu, Ventspils valsts muzikas vidusskola 8. septembrī bija sarīkojusi akadēmisko koncertu. Tani piedalījās labākās skolas pedagogi mākslinieki: vijolnieks J. Lukss, dziedātāja A. Cīrule, pianists V. Bišers. Klavieru pavadījumu deva F. Petkevičs un M. Bērziņa-Keizere. Programā bija A. Kalniņa, J. Mediņa, Hendeļa, Vagnera, Sopena, Čaikovska darbi. Kā trūkums minams tas, ka programā gandrīz trūka padomju muzikas atskaņojumu.

Valsts izdevniecības Daļliteratūras apgāda izdevumā iznākušā E.T.A. Hoffmana grāmata «Velna eliksīri». Vāku zīmējis R. Dzenis.

RADIO RAIDĪJUMI PAR PSRS MĀKSLU UN KULTURU

Ar Urugvajus inteliģences pārstāvju grupas iniciatīvu Montevideo atklāts Padomju Savienības mākslai un kultūrai vēltis radio raidījumu cikls. Pirmais raidījums bija vēltis Staņislavska piemiņai. Raidījumi notiks vienreiz nedēļā, un tos pāraidīs Urugvajus spēcīgākā radiostacija «Espectador».

«BRAUCIENS UZ KRIEVIJU»

Londonā, Anglijas un PSRS kultūras sadarbības biedrības rakstnieku sekcijas izdevumā, iznākušā Dž. B. Pristli grāmata «Brauciens uz Krieviju» (J. B. Priestly «Russian journey»). Grāmatā piecas nodaļas, kas hronoloģiski atbilst Pristli Krievijas brauciena etapēm (Maskava, kolchozi, dienvidu republikas, Staļingrada, Ļeningrada). Sestā, beigu daļa saucas «Krievi un mēs». Tajā viņš raksta: «Man ārkārtīgi patik krievu tauta — vairāk nekā daudz citas mums daudz tuvākas tautas. Krievi — noteikti, sirsniņi, cēli ļaudis... Ir daudz lietu, kas citās vietās labas, bet Krievijā arvien vēl tiek gatavotas slikti. No otras puses, ir lietas, kuras Krievijā izgatavo labāk, nekā tās jebkad pasaulē gatavotas. Dažā ziņā Krie-

Valsts izdevniecība redakcijai piesūtījusi šādus jaunus izdevumus:

K. Markss «Alga, cena un peļņa». Maksā 80 kap.; V. I. Lēņins «Padomju varas kārtējie uzdevumi». Maksā 1 rbl.; «Закон о пятилетнем плане восстановления и развития народного хозяйства Латвийской ССР на 1946—1950 г.». Цена 20 коп.; Фр. Деглар, Председатель Госплана Латвийской ССР, «Пятилетний план восстановления и развития народного хозяйства Латвийской ССР на 1946—1950 г.». Цена 20 коп. Valentīns Katajevs. «Es — darba tautas dēls». Maksā 3 rbl. 50 kap.; Aleksandrs Gladkovs. «Sendiņās». Varonkomedija dzejā. Tulk. M. Kempe. Maksā 5 rbl.; E.T.A. Hoffmans. «Velna eliksīri». Kapucieša mūka Medarda atstātie raksti. Tulkojis E. Klēne un P. Vilps. Maksā 10 rbl.; Я. Зутис. «Орцейский вопрос в XVIII веке». Цена 50 руб. «Latviešu valodas mācība» 4. klasei. Maksā 90 kap.; N. Bergmane un A. Izvoļenska «Deutsch». Mācības grāmata 7. kl. Maksā 1 rbl. 50 kap.; E. Rizelis un M. Kestners «Deutsch». Mācības grāmata vidusskolu 8. un 9. kl. Maksā 2 rbl. 50 kap.; K. M. Pogo-dilovs un I. Rachmanovs «Deutsch». Mācības grāmata vidusskolu 10. kl. Maksā 2 rbl.; N. V. Jegorovs un I. M. Stražalkovska «English». Vidusskolu 10. kl. Maksā 1 rbl. 30 kap.; Prof. A. Kalniņš. «Finierūpniecība, kokzāģētavas un ar tām saistītās rūpniecības nozares». Maksā 30 rbl.; «Grāmatu rādītājs» Nr. 5. No 1946. g. 1. aprīļa līdz 30. jūnijam; «Gatavs PSRS darbā un aizsardzībā». — Vis-savienības fizkultūras komplekss. Maksā 4 rbl.; «Franču cīņa». Sakic-šu noteikumi. Maksā 1 rbl. 50 kap.; «Latvju raksti» II. Maksā 20 rbl.; «10 godalgotas dziesmas jauktam korim». Maksā 5 rbl.; «70 etides klavierēm». Sakār-tojusi I. Zāne. Maksā 15 rbl.